

Helena Mervic

JAVNO FINANCIRANI DENARNI PREJEMKI PREBIVALCEV SLOVENIJE V OBDOBJU 2008-2013

Delovni zvezek 2/2015, let. XXIV

Kratka vsebina: V delovnem zvezku analiziramo gibanje javno financiranih denarnih prejemkov v Sloveniji v obdobju krize (2008-2013), podrobneje za leti 2012 in 2013. V tem času so začele veljati večje zakonske spremembe, ki jih zato (vključno z letom 2014) podrobneje predstavljamo. Poseben poudarek v tem poglavju namenjamo dvema večjima zakonoma in sicer Zakonu za uravnoteženje javnih financ in Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. Podatki za analizo temeljijo na Zbirki denarnih prejemkov UMAR-ja. Analiza je narejena glede na število denarnih prejemkov kot tudi glede na izplačana sredstva. Sledi podrobnejša analiza štirih izbranih denarnih prejemkov: otroškega dodatka, denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka in državne štipendije na katere je sprememba zakonodaje močnejše vplivala. Delovni zvezek zaključujemo s sklepnimi ugotovitvami.

Ključne besede: denarni prejemki, socialne pravice, socialna zaščita, socialna varnost, socialno zavarovanje, javna sredstva za denarne prejemke, socialni izdatki, socialni transferji, število denarnih prejemkov, ZUPJS, ZSVarPre, ZUJF.

Zbirka Delovni zvezki je namenjena objavljanju izsledkov tekočega raziskovalnega dela, analizi podatkovnih serij in predstavitev metodologij s posameznih področij dela urada. S tem želimo spodbuditi izmenjavo zamisli o ekonomskih in razvojnih vprašanjih, pri čemer je pomembno, da se analize objavijo čim hitreje, tudi če izsledki še niso dokončni.

Mnenja, ugotovitve in sklepi so v celoti avtorjevi in ne izražajo nujno uradnih stališč Urada RS za makroekonomske analize in razvoj.

Objava in povzemanje publikacije sta dovoljena delno ali v celoti z navedbo vira.

Delovni zvezki Urada RS za makroekonomske analize in razvoj

Izdajatelj:

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj

Gregorčičeva 27

1000 Ljubljana

Tel: (+386) 1 478 1012

Telefaks: (+386) 1 478 1070

E-naslov: gp.umar@gov.si

Odgovorna urednica:

dr. Valerija Korošec

Delovni zvezek:

Helena Mervic

helena.mervic@gov.si)

Delovni zvezek ni lektoriran.

Delovni zvezek je recenziran.

Ljubljana, avgust 2015

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

336.57(497.4)"2008/2013"(0.034.2)

MERVIC, Helena

Javno financirani denarni prejemki prebivalcev Slovenije v obdobju 2008-2013 [Elektronski vir] / Helena Mervic. - El. knjiga. - Ljubljana : Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, 2015. - (Zbirka Delovni zvezki UMAR ; letn. 24, 2)

Način dostopa (URL): http://www.umar.gov.si/avtorski_prispevki/

ISBN 978-961-6839-28-0 (pdf)

280879616

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	5
2 METODOLOGIJA.....	6
3 PREGLED ZAKONSKIH SPREMEMB NA PODROČJU DENARNIH PREJEMKOV (2008-2014)	10
3.1 Leto 2008.....	10
3.2 Leto 2009.....	12
3.3 Leto 2010.....	12
3.4 Leto 2011.....	13
3.5 Leto 2012.....	13
3.5.1 Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev.....	13
3.5.2 Zakon o socialno varstvenih prejemkih	14
3.5.3 Zakon za uravnoteženje javnih financ.....	15
3.6 Leto 2013.....	17
3.7 Leto 2014.....	18
4 PRIKAZ GIBANJ OBSEGA IZPLAČANIH SREDSTEV IN ŠTEVILA PREJEMKOV.....	20
4.1 Obseg izplačanih sredstev v obdobju 2008-2013.....	20
4.1.1 Sredstva za denarne prejemke po ciljnih skupinah.....	20
4.1.2 Sredstva za denarne prejemke glede na vire financiranja.....	23
4.1.3 Sredstva za dohodkovno neodvisne in dohodkovno odvisne denarne prejemke.....	24
4.1.4 Sredstva za denarne prejemke glede na čas prejemanja (skadenca).....	25
4.2 Število denarnih prejemkov v obdobju 2008-2013.....	25
4.2.1 Število denarnih prejemkov po ciljnih skupinah.....	26
4.2.2 Število denarnih prejemkov po skadenci ter število dohodkovno neodvisnih in dohodkovno odvisnih denarnih prejemkov.....	28
5 PRIKAZ GIBANJ IZBRANIH PREJEMKOV.....	29
5.1 Otroški dodatek.....	29
5.2 Denarna socialna pomoč.....	31
5.3 Varstveni dodatek.....	32
5.4 Državna štipendija.....	34
6 SKLEPNE UGOTOVITVE.....	36
7 SEZNAM LITERATURE IN VIROV	37
8 PRILOGA	39

KAZALO OKVIRJEV, TABEL IN SLIK

Okvir 1: Otroški dodatek/državna štipendija po spremembah zakonodaje.....	30
Okvir 2: Nova funkcija varstvenega dodatka.....	33
Tabela 1: Višina otroškega dodatka glede na število otrok in glede na povprečni mesečni dohodek na osebo v eurih, ki veljajo po ZUJF.....	15
Tabela 2: Višina otroškega dodatka glede na število otrok in glede na povprečni mesečni dohodek na osebo v eurih, ki veljajo po ZUPJS.....	16
Tabela 3: Realne spremembe obsega izplačanih denarnih sredstev za denarne prejemke po ciljnih skupinah v obdobju 2008-2013, v %.....	21
Tabela 4: Sredstva za enkratne in mesečne denarne prejemke, v obdobju 2008-2013, v tisoč eurih.....	25
Tabela 5: Spremembe rasti števila denarnih prejemkov, v obdobju 2008-2013, v %.....	25
Tabela 6: Spremembe števila izplačanih denarnih prejemkov po ciljnih skupinah, v obdobju 2008-2013, v %	26
Tabela 7: Število enkratnih in mesečnih denarnih prejemkov, v obdobju 2008-2013	28
Slika 1: Struktura izplačanih denarnih sredstev za denarne prejemke po ciljnih skupinah, leto 2013, v %.....	21
Slika 2: Prispevek posameznih skupin k skupni rasti izplačanih sredstev za denarne prejemke, v obdobju 2008-2013.....	23
Slika 3: Delež prejemkov (prispevnih in proračunskih) glede na vire financiranja v strukturi sredstev, v obdobju 2008-2013, v %.....	24
Slika 4: Struktura števila izplačanih denarnih prejemkov po ciljnih skupinah, leto 2013, v %.....	27
Slika 5: Prispevek posameznih skupin k skupni rasti števila denarnih prejemkov, v obdobju 2008-2013.....	28
Slika 6: Število prejemkov in izplačana denarna sredstva za otroški dodatek, v obdobju 2008-2013.....	30
Slika 7: Število prejemkov in izplačana denarna sredstva za denarno socialno pomoč, v obdobju 2008-2013.....	32
Slika 8: Število prejemkov in izplačana denarna sredstva za varstveni dodatek, v letu 2012 in 2013.....	34
Slika 9: Število prejemkov in izplačana denarna sredstva za državno štipendijo, v obdobju 2008-2013.....	35

Seznam kratic

BDP – bruto domači proizvod, **DSP** – denarna socialna pomoč, **ESSPROS** – The European System of Integrated Social Protection Statistics / Evropski sistem statistike socialne zaščite, **MDDSZ** – Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, **OD** – otroški dodatek, **VD** – varstveni dodatek, **ZDIU** – Zakon o dodatnih interventni ukrepih za leto 2012, **ZDPU** – Zbirka denarnih prejemkov UMAR, **ZIU** – Zakon o interventnih ukrepih, **ZIUZGK** – Zakon o interventnih ukrepih zaradi gospodarske krize, **ZIUPTDSV** – Zakon o interventnih ukrepih na področju trga dela in starševskega varstva, **ZIPRS1314** – Zakon o izvrševanju proračunov RS za leti 2013 in 2014, **ZIPRS1415** – Zakon o izvrševanju proračunov RS za leti 2014 in 2015, **ZPIZ-2** – Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, **ZPDSO** – Zakon o posebnem dodatku za socialno ogrožene, **ZSDP-1** – Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, **ZŠtip-1** – Zakon o štipendiranju, **ZŠtip-A** – Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o štipendiranju, **ZUJF** – Zakon za uravnoteženje javnih financ, **ZUPJS** – Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih financ, **ZUTPG** – Zakon o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom, **ZUTPG-A** – Zakon o spremembi Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom, **ZSVarPre** – Zakon o socialno varstvenih prejemkih, **ZVarDod** – Zakon o varstvenem dodatku, **ZZVN-H** – Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o žrtvah vojnega nasilja.

Povzetek

V času krize so večje zakonske spremembe vplivale na denarne prejemke iz javnih sredstev namenjene posameznikom in gospodinjstvom (ti. 'socialne transferje'). V Delovnem zvezku zato predstavljamo pregled vseh zakonskih sprememb na področju denarnih prejemkov v obdobju 2008-2013, vključno z letom 2014. Poseben poudarek v tem poglavju namenjamo dvema večjima zakonoma in sicer Zakonu za uravnoteženje javnih financ in Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev.

Delovni zvezek pa začnemo s predstavitvijo Zbirke denarnih prejemkov UMAR (ZDPU) skupaj s priloženo priložo, kjer so opisani vsi denarni prejemki z naravo socialnih pravic. Zbirko je leta 1992 zasnoval Urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) z namenom, da se na enem mestu zbira podatke o vseh denarnih prejemkih, ki jih prebivalstvu zagotavlja Slovenija iz državnega proračuna in občinskih proračunov ali skladov socialnih zavarovanj. Zbirka omogoča vpogled v sistem in daje osnovne informacije o vsakem posameznem prejemku.

Na osnovi podatkov iz te zbirke so bile narejene obsežne analize za leta 2005-2010 v predhodnih treh delovnih zvezkih.¹ V tem Delovnem zvezku pa predstavljamo analizo gibanja denarnih prejemkov v obdobju krize (2008-2013), podrobneje za leti 2012 in 2013. Analiza je narejene glede na število denarnih prejemkov kot tudi glede na izplačana sredstva.

V letu 2013 so prebivalci Slovenije na osnovi 69 različnih vrst pravic denarnih prejemkov prejeli 1.964.079 prejemkov; tj. 4,1 % manj kot leta 2012. V ta namen je bilo porabljenih 5.967.290 tisoč evrov, oziroma za 7.217 tisoč evrov manj kot leta 2012 oziroma (16,5 % BDP). Prejemke so upravičenci večinoma prejeli mesečno in v glavnem je šlo za prejemke, pri katerih se ne preverja gmotni položaj, saj gre večinoma za prejemke na temelju socialnih zavarovanj.

Glede na število prejemkov, tako kot že pretekla leta, tudi leta 2013 ostajajo na prvem mestu upokojeanci s 43,5 % vseh denarnih prejemkov, sledijo jim starši s 15,8 %, bolni s 14,2 % in invalidi z 10 %. Glede na sredstva, pa je tako kot tudi že prejšnja leta, vrstni red nekoliko drugačen. Več kot polovico vseh sredstev za denarne prejemke se porabi za upokojeince (55 % vseh sredstev), sledijo pa jim invalidi (12,2 %) in starši (9,5 %), nato pa še svojci, brezposelni in bolni.

Posebno poglavje nato namenjamo še sami analizi štirih izbranih denarnih prejemkov: otroškega dodatka, denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka in državne štipendije, na katere je sprememba zakonodaje močneje vplivala. Delovni zvezek zaključujemo s sklepnimi ugotovitvami.

¹ V treh dosedanjih Delovnih zvezkih UMAR-ja so bili prikazani in analizirani podatki iz te zbirke do leta 2009: Denarni prejemki prebivalcev v javnem financiranju Slovenije, DZ št. 9/2006 (Kersnik M. in sodelavci), in Denarni prejemki prebivalcev v javnem financiranju Slovenije (2005, 2006 in 2007), DZ št. 7/2008 (Kersnik) ter Denarni prejemki prebivalcev v javnem financiranju Slovenije (2008, 2009), DZ št. 4/2010 (Kersnik).

Summary

In 1992 the Slovenian Institute of Macroeconomic Analysis and Development (IMAD) launched the project Cash Benefit, intended to set up and maintain a national catalogue of the social protection benefits in cash granted to Slovenian citizens. Data are collected in a separated database, which covers all cash benefits that Slovenian provides to its citizens from state and municipal budgets or through social insurance funds. The database enables an overview of the overall system and gives basic information on each specific benefit.

The extended analysis of the data for previous years was made in the previous Working Papers. In this Working Paper we analyse the cash benefits during the crisis, emphasis on years 2012 and 2013 including analyses of modifications of laws in period 2008-2014 and a catalogue for the period 2008-2013 including data.

During the crisis, there have been numerous and significant changes in the systemic organization of transfers to individuals and households or cash receipts. In 2012 a new social legislation came into force, which has been received patches a year later. Due to financial consolidation has been taken a lot of emergency laws, including the largest, which introduced many changes in the field of transfers like the Fiscal Balance Act (ZUJF). This Act selectively reduced, or froze, certain benefits, redirecting them primarily to beneficiaries in lower income brackets. All changes were put in place to improve transparency and simplify eligibility criteria, and with a view of increasingly targeting the population on the worst material conditions and reducing expenditure in line with the necessary fiscal consolidation. New pension legislation was passed at the end of 2012 and also had impact on the number of cash benefits and relative expenditure in 2013.

In 2013, Slovenian citizens were entitled to 69 different cash benefits, but they received a total of 1.964.079 benefits, which was 4.1 % less than in 2012, or 2.6 % less than in 2008. Cash benefits are typically paid out on a monthly basis and most are income non related, as they are entitled on the base of social insurance. For such an amount was spent 5,967,290 thousand EUR in 2013, or 16.5 % of GDP, which is 2.4 percentage points more than in 2008, or 7,217 thousand EUR less money than in 2012.

The largest number of cash benefits was allocated to pensioners (43.5 % of all cash benefits), followed by parents (15.8 %), sick people (14.2 %) and the disable (10 %). Sorting was the same in year before and also in 2008.

Proportions of expenditures followed a different order. Pensioners again held the top spot (55 % of expenditures for all cash benefits), followed by the disable (12.2 %), parents (9.5 %); followed by unemployed and sick people, sorting was the same also in the previous years.

1 UVOD

V času krize so večje zakonske spremembe vplivale na denarne prejemke iz javnih sredstev posameznikom in gospodinjstvom (ti. 'socialne transferje'). To so prejemki, ki imajo naravo socialnih pravic. Predpisani so z zakoni in financirani iz javnih sredstev (iz državnega proračuna in občinskih proračunov ali skladov socialnih zavarovanj).

Na začetku delovnega zvezka predstavljamo vir podatkov, tj. Zbirko denarnih prejemkov UMAR (v nadaljevanju 'Zbirko')² in uporabljeno metodologijo. Zbirko denarnih prejemkov je leta 1992 vzpostavil Urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR). V njej so osnovne informacije o vsakem posameznem prejemku, obenem pa omogoča vpogled v delovanje sistema socialne zaščite v Sloveniji, saj so na enem mestu zbrani vsi javni denarni prejemki, ki imajo naravo socialnih pravic. Ti so predpisani z zakoni in financirani iz javnih sredstev (iz državnega proračuna in občinskih proračunov ali skladov socialnih zavarovanj). Vsi prejemki so zato opisani na enak način (po vsebini: iz katerih zakonov izhajajo, komu so namenjeni, kako se valorizirajo, ipd. ter glede na finančna sredstva: kot npr. poraba sredstev v posameznem letu, število izplačanih prejemkov itd.).

Delovni zvezek nadaljujemo s pregledom zakonskih sprememb na področju denarnih prejemkov v obdobju 2008-2014. Poseben poudarek v tem poglavju namenjamo dvema večjima zakonoma, ki sta pričela veljati leta 2012. Prvi je Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, ki je prinesel večje spremembe na področju socialnovarstvenih prejemkov, zaradi nekaterih pomanjkljivosti, pa je popravke dobil že leto kasneje. Drugi je Zakon za uravnoteženje javnih financ, ki je nekatere prejemke ukinil ali začasno omejil. Poglavje o zakonskih spremembah v času krize zaključujemo še z ostalimi zakonskimi spremembami, ki so začele veljati v letu 2014. Posebej predstavimo posledice spremenjene zakonodaje na štirih prejemkih, ki izstopajo po številu prejemkov, obsegu sredstev in ranljivosti prejemnikov: varstvenem dodatku, denarni socialni pomoči, otroškem dodatku in državni štipendiji.

Sledi analiza gibanja denarnih prejemkov s podatki o obsegu izplačanih sredstev in številu denarnih prejemkov v obdobju 2008-2013, s podrobnejšo analizo za leti 2012 in 2013³, ko so bile izvedene večje zakonske spremembe. Posebno pozornosti na koncu namenjamo še podrobni analizi štirih izbranih denarnih prejemkov: otroškega dodatka, denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka in državne štipendije.

Delovni zvezek zaključujemo s sklepnimi ugotovitvami.

² V prilogi je natančen opis vseh 67 pravic, dve pravici in sicer očetovsko in posvojiteljsko nadomestilo sta namreč vključena v pravico nadomestilo plače za čas porodniškega dopusta in dopusta za nego in varstvo otroka, na katerih temeljijo javni denarni prejemki v RS.

³ Primerjava nekaterih podatkov pred letom 2012 in po letu 2012 namreč ni povsem mogoča, ker je bila takrat sprejeta nova socialna zakonodaja, ki je spremenila metodologijo zbiranja podatkov. Podatki za skupino revni, kjer so vključeni podatki o denarni socialni pomoči in varstvenem dodatku ter pri skupini potrebni pomoči drugega, kjer so vključeni podatki o dodatku za pomoč in postrežbo pri denarni socialni pomoči in varstvenem dodatku so po izračunih MDDSZ že preračunani po novi metodologiji.

2 METODOLOGIJA

Za sam pregled in lažje predstaviti smo poleg analize v delovnem zvezku, pripravili tudi predstavitev Zbirke denarnih prejemkov, kjer so podrobneje naštet in opisani vsi denarni prejemki. Zbirka 1992–2013 (glej prilogo) zajema opis denarnih prejemkov v tem obdobju. Poleg opisnih podatkov vsebuje tudi podatke o realizaciji finančnih sredstev v obdobju 2008–2013⁴. Hkrati pa so v zbirki opisane tudi vse zakonske spremembe od začetka zbiranja podatkov, vključno z vsemi že veljavnimi novostmi in trenutnimi spremembami zakonov do leta 2014. Zbirka prikazuje sistemsko ureditev ter celovit opis denarnih prejemkov, ki se financirajo iz javnih sredstev in imajo, kot smo že omenili, naravo socialnih pravic. V finančnem delu, pa so prikazani denarni prejemki za leta 2008 do 2013, in predstavljajo realizacijo sredstev, torej tako število kot tudi obseg izplačanih sredstev za posamezen denarni prejemek ter njegov najmanjši oziroma najvišji izplačani znesek, kjer je to mogoče. Vsak prejemek je predstavljen na posebnem obrazcu, sestavljenem iz dveh delov: opisni del, ki obsega 20 elementov, in finančni del, ki je sestavljen iz 4 elementov.

Opisni del/elementi⁵:

ciljna skupina, to je skupina prebivalstva, ki ji je denarni prejemek namenjen;

ime pravice⁶ pomeni naziv oziroma konkretno ime za pravico oziroma denarni prejemek;

vrsta pravice pomeni generično ime oziroma skupino denarnih prejemkov (kot npr. nadomestila, dodatki, pomoči, pokojnine, preživnine);

upravičenec, to je posameznik, ki je upravičen do denarnega prejemka;

kriterij upravičenosti, pri katerem je opisano, kaj je pogoj za upravičenost, ali je pravica določena na podlagi preverjanja gmotnega položaja⁷ (v tem primeru dohodkovno odvisna pravica; angl. means-tested benefit) ali brez preverjanja gmotnega položaja (v tem primeru dohodkovno neodvisna pravica; angl. non means-tested benefit);

izvor pove, na podlagi česa je ta pravica utemeljena (npr. državljanstvo, rezidentstvo, obvezno zavarovanje);

normativna podlaga, ki pomeni ime zakona ali podzakonskega akta;

podlaga za odločitev pojasnjuje postopek, potreben za izdajo odločbe. Praviloma imamo možne tri podlage za odločitev v skladu z zakonom, in sicer: a) izpolnjevanje predpisanih pogojev (kjer gre za avtomatizem pri odločanju, ob izpolnjenih zakonskih pogojih), b) izvedensko mnenje, c) prosti preudarek;

uradni list – osnovni pomeni temeljni akt, na podlagi katerega je pravica utemeljena (številka in leto izdaje skupaj s spremembami in dopolnitvami temeljnega akta);

uradni list – dodatni pomeni podzakonski akt ali druge ustrezne zakone, pomembne za posamezno pravico (številka in leto izdaje uradnega lista);

osnova pomeni osnovo⁸ (to je zakonsko določen znesek), na podlagi katerega se izračunava višina ali odmeri denarni prejemek;

⁴ Sicer ima zbirka podatke že od leta 1992 oziroma od kar zbiramo podatke, vendar smo ga zaradi lažje predstavitve pri finančnem delu skrčili od leta 2007 oziroma 2008 naprej, od takrat dalje so namreč podatki v evrih.

⁵ Vsi v nadaljevanju navedeni elementi razen vrsta pravice so predpisani z zakoni.

⁶ Denarni prejemek je opisan kot pravica, ki je zakonsko določena.

⁷ Izraz gmoten pomeni nanašajoč se na materialni položaj. Gmotni položaj pa določajo: dohodki in prejemki iz zaposlitve, dohodki in prejemki iz lastninskih upravičenj, prejemki iz socialnih zavarovanj ter nekateri drugi socialni prejemki.

⁸ To je zakonsko določen znesek ali določena vrsta prejemka, na podlagi katerega se obračuna višina prejemka.

- višina prejemka** pomeni z odstotkom od osnove (ali drugače) izraženo finančno vrednost prejemka;
- valorizacijsko pravilo** pomeni način usklajevanja vrednosti denarnega prejemka;
- davčni status** pomeni, ali je prejemek obdavčen ali ni;
- skadenca** pomeni, kako ali kolikokrat se pravica prejema (npr. mesečno, enkrat letno);
- vir sredstev** pomeni finančni vir (npr. proračun, sklad), ki zagotavlja sredstva za izplačevanje denarnih prejemkov ne glede na izplačevalca;
- izplačevalec** pomeni ime službe oziroma organa, ki (ne glede na vir sredstev) prejemek dejansko izplačuje;
- opombe** vsebujejo različna dodatna pojasnila.

Finančni del/elementi:

- najnižji** pomeni najnižji nominalni mesečni znesek prejemka (dejansko izplačan ali zakonsko določen);
- najvišji** pomeni najvišji nominalni mesečni znesek prejemka (dejansko izplačan ali zakonsko določen);
- poraba v letu** pomeni nominalno porabo sredstev, namenjenih posameznemu prejemku (letno povprečje v koledarskem letu z upravnimi stroški vred, kot so npr. stroški izplačil itd.);
- število prejemkov**, ki pomeni povprečno število izplačanih prejemkov (v posameznem koledarskem letu) in ne števila ljudi, ki so upravičeni do prejemka. V večini primerov je prejemek sicer namenjen eni osebi (torej je v tem primeru en prejemek = en prejemnik), v določenih, izjemnih primerih pa je en prejemek z odločbo dodeljen za več oseb skupaj, kot npr. denarna socialna pomoč, družinska pokojnina itd. (v takem primeru se šteje, da je prejemek en, čeprav je prejemnikov več). Mogoče je tudi, da se isti osebi prejemek izplača dvakrat v istem letu; torej je oseba ena in prejemka dva. Pri mesečnih prejemkih (kot so denarna socialna pomoč in starostna pokojnina) štejemo le njihovo povprečno mesečno število na leto. Pri naši analizi štejemo tako le prejemke in ne prejemnikov pomoči.

Zbirka se spreminja skladno s spremembami socialne politike (spremembe zakonov, pravil oziroma upravičenosti, nove pravice itd.). Podatke pridobivamo od Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Zavoda za zdravstveno zavarovanje, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije ter Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje. Običajno se zbirka posodobi enkrat letno. Ob vsem tem pa se v največji mogoči meri namenja pozornost preglednosti, nepretrganosti vsebovanih informacij in aktualnosti.

Denarni prejemki iz javnih sredstev so v zbirki razvrščeni v 14 ciljnih skupin. Teh štirinajst ciljnih skupin pa je v letu 2013 pravico do 69 denarnih prejemkov:

- Brezposelni:** 5 pravic (denarna pomoč v času vključitve v programe izobraževanja in usposabljanja, denarna pomoč za brezposelne⁹, denarno nadomestilo za primer brezposelnosti, plačilo za opravljanje javnih del¹⁰, delno plačilo za izgubljen dohodek);
- Šolajoči se:** 2 denarni pravici (državna štipendija, Zoisova štipendija);
- Starši:** 9 pravic (pomoč ob rojstvu otroka, delno plačilo za izgubljen dohodek, dodatek za nego otroka, dodatek za veliko družino, nadomestilo plače za čas porodniškega dopusta in dopusta za

⁹ Pravica je bila ukinjena 15.7.2006, po tem datumu so jo prejeli le tisti, katerim je bila pravica priznana pred tem. Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje je v letu 2012 prejemek prejela ena oseba.

¹⁰ Sicer politika APZ, vendar je ob pogodbi o zaposlitvi sklenjeni za opravljanje javnih del udeleženec upravičen do plačila za javno delo določeno v zbirki APZ, zato uvrstitev v našo bazo denarnih prejemkov.

nego in varstvo otroka¹¹, očetovsko nadomestilo, posvojiteljsko nadomestilo, otroški dodatek, starševski dodatek)¹²;

Upokojenci: 16 pravic (letni dodatek, administrativna pokojnina delavcev organov za notranje zadeve, akontacija pokojnin, priznanih v republikah nekdanje SFRJ, delna pokojnina, dodatek pokojninam delavcev organov za notranje zadeve, dodatek k pokojninam upravičencem do pokojnin iz drugih republik bivše SFRJ, izjemna pokojnina rudarjev, najnižja pokojnina¹³, pokojnina pod ugodnejšimi pogoji za žrtve vojnega nasilja, pokojnina pod ugodnejšimi pogoji za delavce, ki so delali z azbestom, pokojnina pod ugodnejšimi pogoji za sodnike in sodnike za prekrške, pokojnina funkcionarjev in poslancev, predčasna pokojnina za teritorialce, starostna pokojnina, starostna pokojnina brez zmanjšanja v posebnih primerih¹⁴, vojaška pokojnina);

Svojci: 9 pravic (družinska pokojnina, odpravnina za vdovo ali vdovca, oskrbnina za vdovo ali vdovca, vdovska pokojnina, družinska invalidnina, pogrebnina - posebna, posmrtnina – posebna, pogrebnina, posmrtnina);

Invalidi¹⁵: 7 pravic (delna invalidska pokojnina, invalidnina, invalidska pokojnina, nadomestilo plače za čas poklicne rehabilitacije, nadomestilo za invalidnost, nadomestilo za invalidnost (prej nadomestilo zaradi manjše plače na drugem ustreznem delu), začasno nadomestilo);

Kmetje: 2 pravici (kmečka pokojnina, preživnina kmetov);

Osebe s posebnimi zaslugami¹⁶: 2 pravici (izjemna pokojnina, republiška priznavalnina kulturnim delavce);

Osebe, potrebne pomoči drugega: 5 pravic (dodatek za pomoč in postrežbo po predpisih Zakona o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, dodatek za tujo nego in pomoč po predpisih Zakona o vojnih invalidih, dodatek za pomoč in postrežbo po predpisih Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, dodatek za pomoč in postrežbo po predpisih o socialnem varstvu pri varstvenem dodatku oziroma pri denarni socialni pomoči)¹⁷;

Veterani¹⁸: 3 pravice (borčevska pokojnina, republiška priznavalnina, veteranski dodatek);

Revni: 4 pravic (denarna socialna pomoč, izredna denarna socialna pomoč, trajna denarna socialna pomoč, varstveni dodatek¹⁹);

Vojni invalidi: 3 pravice (dodatek za posebno invalidnost, invalidnina po predpisih Zakona o vojnih invalidih, invalidski dodatek-družinski dodatek);

Žrtve vojnega nasilja: 1 pravica (doživljenjska mesečna renta);

Bolni: 1 pravica (nadomestilo plače med začasno zadržanostjo z dela – bolniška).

Pri analiziranju smo upoštevali le denarne prejemke. Nedenarni prejemki (angl. benefit in kind) v zbirko niso vključeni, prav tako tudi ne različne socialne storitve ali kakršne koli subvencije ali druge materialne ali finančne ugodnosti, ki jih posamezen prebivalec lahko prejme posredno (npr. prek subvencij

¹¹ V naši bazi ta pravica vključuje podatke o pravici: očetovsko nadomestilo in posvojiteljsko nadomestilo.

¹² Nekaterih pravic, ki spadajo med družinske prejemke in starševska nadomestila ni vključenih v našo bazo kot so: pravica do plačila prispevkov v primeru štirih ali več otrok, pravica iz naslova krajšega delovnega časa in od 1.9.2014 pravica do nadomestila v času odmora za dojenje, saj to niso pravice, ki bi bile neposreden denarni prejemek oziroma zanje še nimamo podatkov.

¹³ Ta pravica sicer zagotavlja najnižjo višino starostne pokojnine oziroma je le spodnja meja za starostno ali invalidsko pokojnino.

¹⁴ Prej predčasna pokojnina. Z uveljavitvijo ZPIZ se je s 1.1.2000 ukinila možnost predčasne pokojnine. V skladu s 55. členom pa so določeni posebni primeri tovrstne upokojitve.

¹⁵ Po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ter Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb.

¹⁶ Po Zakonu o izjemnem priznanju in odmeri starostne pokojnine tistim, ki imajo posebne zasluge posebne zasluge za slovenski narod ali so pomembno prispevali k slovenski kulturi.

¹⁷ Dodatek za pomoč in postrežbo je sicer ena pravica, ki jo ureja več predpisov, vendar je v naši bazi ločena.

¹⁸ To so tisti, ki imajo posebne zasluge za zmago NOB in splošen napredek naroda skladno z Zakonom o republiških priznavalninah in Zakonom o vojnih veteranih.

¹⁹ VD po novem ne spada več med pravice določene po pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

ustanovam) ali neposredno (npr. kot oprostitev plačil); gre torej samo za prejemke v denarju, ki jih prejemnik dobi osebno ali na svoj bančni račun.

Enota opazovanja in analize je denarni prejemek. To je prejemek v denarju, ki ga upravičenec kot rečeno navadno dobi na svoj bančni račun ali osebno. Poimenuje se lahko tudi dobrobit v denarju (angl. cash benefit). Kot en prejemek obravnavamo vsak prejemek v denarju, ki ga je prejel posameznik v opazovanem letu, in sicer ne glede na to, ali ga je prejel zase (npr. starostna pokojnina), za drugega (npr. otroški dodatek za otroka) ali za več družinskih članov oziroma celotno družino skupaj (npr. denarno socialno pomoč). Mogoče je tudi, da se isti osebi prejemek v določenem letu izplača trikrat (npr. denarna socialna pomoč); v takem primeru je oseba ena in prejemki trije²⁰. Število denarnih prejemkov torej prikazuje število izplačanih prejemkov in ne števila ljudi, ki so jim bili prejemki izplačani in jim ti pomenijo vir dohodkov.

²⁰ Pri štetju skupnega števila denarnih prejemkov v celem letu, smo pri mesečnih prejemkih, kot je na primer denarna socialna pomoč, ali pa različne vrste pokojnin, šteli njihovo število v posameznem letu tako, da smo vzeli le njihovo povprečno mesečno število v posameznem letu. Tako bi bilo skupno število denarnih prejemkov prebivalstva še večje, če bi upoštevali povprečno mesečno število prejemkov v celem posameznem letu pomnoženo z vsemi meseci na leto.

3 PREGLED ZAKONSKIH SPREMEMB NA PODROČJU DENARNIH PREJEMKOV (2008-2014)

Izdatki za socialno zaščito imajo poleg socialno varstvene funkcije, ki je najpomembnejša, tudi druge naloge. Njihova primarna funkcija je nudenje pomoči posameznikom, najpogosteje v denarju, za različne namene kot npr. pokrivanje nujnih življenjskih stroškov, ali kot pomoč otrokom, lahko pa tudi kot denarna pomoč v primeru izgube delovnega mesta. Sicer pa se izdatki za socialno zaščito v strokovnih analizah razlikujejo tudi glede na tri pomembne funkcije: socialna investicija, socialna zaščita ali ekonomski stabilizator: (Bontout, O. in Lokajickova T, 2013). Odvisno od trenutne družbene situacije zakonodajalci dajejo večji poudarek zdaj eni, zdaj drugi funkciji. Do posamezne pravice iz javnih sredstev je posameznik upravičen, če njegov dohodek ne presega meje dohodkov, ki je določena za določeno pravico, in če hkrati izpolnjuje tudi druge pogoje, ki jih določajo predpisi, ki urejajo posamezno pravico.

V obdobju 2008-2014 je prišlo do večjih sprememb zakonodaje na področju denarnih prejemkov. V nadaljevanju bomo predstavili bistvene, sistemske spremembe slovenske zakonodaje na socialnovarstvenem področju v času krize, ki so precej vplivale na upravičenost do posameznega prejemka in sam postopek pridobitve le-tega, s tem pa tudi na samo število in obseg izplačanih sredstev za denarne prejemke v času krize. Nekateri zakoni so v denarne prejemke posegli tudi tako, da so spremenili njihovo dejansko višino izplačila²¹.

Najprej pa moramo omeniti **Zakon o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom** (ZUTPG; Uradni list RS, št. 114/2006), sprejet konec leta 2006, in ki je začel veljati s 1.1.2007, torej malo pred krizo. ZUTPG je bil sprejet zaradi poenotenja načina usklajevanja vseh socialnih pravic, ki jih plačuje država iz proračuna (zaradi tega je bil s tem zakonom varstveni dodatek izvzet iz Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju). Opredelil je enoten način usklajevanja vseh socialnih transferjev (razen pokojnin)²² in bil podlaga za vse nadaljnje spremembe usklajevanja socialnih transferjev posameznikom in gospodinjstvom. V njem je bilo zapisano, da se socialni transferji uskladijo enkrat letno (januarja) za doseženo rastjo življenjskih stroškov²³ za obdobje januar – december preteklega leta v primerjavi z istim obdobjem v letu pred tem.

3.1 Leto 2008

Le nekaj časa kasneje so bile sprejete spremembe zgoraj omenjenega zakona, tj. **Zakon o spremembi Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji** (ZUTPG-A; Uradni list RS, št. 71/2008), ki je začel veljati 3. julija 2008 in je uvedel še julijsko uskladitev ('valorizacijo') transferjev. Od takrat naprej se denarni prejemki usklajujejo in sicer prvič v mesecu juliju z rastjo cen življenjskih potrebščin v obdobju januar–junij tekočega leta, in drugič v januarju z rastjo cen življenjskih potrebščin v obdobju julij–december preteklega leta.

Po letu dni spremenjene obravnave varstvenega dodatka je bil sprejet **Zakon o varstvenem dodatku** (ZVarDod; Uradni list RS, št. 10/2008), ki je začel veljati 1. 2. 2008. Kot smo že omenili, je varstveni dodatek

²¹ Kot na primer pri pokojninah, ko se te v letu 2012 niso uskladile, v letu 2013 pa le z rastjo povprečne bruto plače. V letih 2014 in 2015 pa je bilo oziroma je njihovo usklajevanje ponovno zamrznjeno.

²² ZUTPG v usklajevanje pokojnin, kot ga urejajo predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ni posegel, saj so pokojnine prejemek, za katerega so bili plačani prispevki in je priznan po zavarovalniškem načelu, in niso socialni transfer.

²³ V ZUTPG večina socialnih transferjev (razen pokojnin) temelji na usklajevanju z doseženo letno rastjo življenjskih stroškov, kar je tudi praksa v večini drugih držav EU.

do 1.1.2007 urejal Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, po tem pa zgoraj omenjeni Zakon o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji (ZUTPG). To pomeni, da se je do 1.1.2007 varstveni dodatek usklajeval enako kot pokojnine (dvakrat letno glede na rast plač), po ZUTPG pa enako kot ostali transferji, enkrat letno v mesecu januarju glede na rast cen življenjskih potrebščin. Zaradi takšnega načina izračuna varstvenega dodatka pa se je ob uskladitvi oziroma povečanju pokojnin varstveni dodatek dejansko zmanjšal, nekateri pa so pravico do varstvenega dodatka celo izgubili, saj je bila višina varstvenega dodatka odvisna od pokojnine, kar pa ni bil namen zakonodajalca. Z Zakonom o varstvenem dodatku je zato prišlo do nove ureditve varstvenega dodatka. Določila se je nova osnova za odmero varstvenega dodatka.

Zakon o štipendiranju (ZŠtip; Uradni list RS, št. 59/2007) se je začel uporabljati 1. 9. 2008. Do takrat se je za dodeljevanje republiških in Zoisovih štipendij uporabljal Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti iz leta 2006. S tem zakonom se je republiška štipendija spremenila v državno, odločanje o štipendiji pa se je z Zavoda za zaposlovanje preneslo na centre za socialno delo. Na podlagi tega zakona se podeljujejo naslednje štipendije:

državne,

Zoisove,

kadrovske,

štipendije za zamejce in Slovence po svetu in

štipendije za državljane držav, s katerimi ima Republika Slovenija sklenjene dvo- ali večstranske sporazume o sodelovanju na področju izobraževanja oziroma podeljuje štipendije na podlagi vzajemnosti.

Zoisova štipendija se dodeljuje dijakom in študentom z izjemnimi dosežki in dobrimi ocenami (mejo za dodelitev štipendije postavijo vsako šolsko leto drugače), ne glede na premoženjsko stanje. Državna štipendija se dodeli upravičencem, katerih povprečni mesečni dohodek na družinskega člana v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge ni presegel zakonsko določene meje. Državna in Zoisova štipendija se lahko izplačata v enkratnem znesku (vendar največ do višine 12 mesečnih štipendij). Omenjene štipendije se financirajo iz državnega proračuna neposredno, kadrovske pa posredno oz. v obliki sofinanciranja.

Omenjeni zakon ureja tudi kadrovske štipendije, ki pa jih upravičencem dodeljujejo delodajalci, če po tem zakonu izpolnjujejo splošne pogoje. Ta je dolžan dodeljena sredstva za sofinanciranje kadrovskih štipendij nameniti izključno za namene, določene s pogodbo. Delodajalec, kateremu sklad neposredno sofinancira kadrovske štipendije, mora po potrebi, najmanj pa enkrat letno, poročati skladu o številu štipendistov, višini podeljenih štipendij, o vrsti in področjih izobraževanja oziroma izobraževalnih programih in zaposlitvi štipendistov pri njem po končanem izobraževanju. Državni proračun pri tem sodeluje kot posredni ali neposredni sofinancer delodajalca preko Javnega sklada RS za razvoj kadrov in štipendije²⁴ (zato kadrovske štipendije ne spadajo v našo analizo, kot denarni prejemek prebivalstva, ki ga posameznik prejme na svoj račun iz javnih sredstev)²⁵.

²⁴ Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije (sklad) je konec leta 2006 ustanovila Vlada Republike Slovenije s sprejetjem Akta o preoblikovanju javne ustanove "Ad futura, znanstveno-izobraževalna fundacija Republike Slovenije, javni sklad" v Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije (Uradni list RS, št. 139/06, 16/08 in 43/08). Sklad je tako osrednja izvedbena institucija za štipendiranje in razvoj kadrov.

²⁵ Sofinanciranje iz državnega proračuna se izvaja v okviru Spodbud za izobraževanje, katerih namen je pospeševati gospodarski razvoj, izboljšati zaposljivost, dvigovati kvalifikacijsko raven, pospeševati razvoj regij in lokalnih skupnosti, spodbujati odgovornost upravičencev za šolanje in študij ter skrajšati dobo študija. Sredstva za neposredno in posredno sofinanciranje kadrovskih štipendij in za nagrade za prispevek k trajnostnemu razvoju družbe, ki jih dodeljuje oziroma izplačuje Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije, se zagotavljajo kot programska sredstva iz državnega proračuna pristojnih ministrstev in iz namenskih sredstev sklada, sklad pa ta sredstva pridobiva tudi iz sredstev Evropskega socialnega sklada. Upravičenci do posameznih štipendij morajo izpolnjevati pogoje določene v zakonu.

3.2 Leto 2009

Že leto dni kasneje se je začel uporabljati spremenjen zakon (1. september 2009), tj. **Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o štipendiranju** (ZŠtip-A; Uradni list RS, št. 40/2009). Zakon je posebej določil pogoje (tj. dohodkovno mejo) za pridobitev štipendije za enostarševske družine ter za upravičence s posebnimi potrebami oz. upravičence, katerih sorojenci so osebe s posebnimi potrebami. Dohodkovni cenzus za te kategorije prejemnikov je po tem zakonu določen pri 70 % minimalne plače na družinskega člana, v preteklem koledarskem letu. Sicer pa se je s to spremembo zakona dvignili tudi splošni cenzus za pridobitev državne štipendije s 60 % na 65 % minimalne plače na družinskega člana, ki se šolajo ali študirajo v kraju svojega stalnega bivališča, ter cenzus za upravičence, ki se šolajo ali študirajo zunaj kraja svojega stalnega prebivališča, od 60 % do 65 % na 66 % do 68 % minimalne plače na družinskega člana (odvisno od oddaljenosti od kraja šolanja ali izobraževanja).

V tem letu je bil sprejet tudi prvi zakon s področja denarnih prejemkov, sprejet kot eksplicitna reakcija na krizo **Zakon o posebnem dodatku za socialno ogrožene** (ZPDSO; Uradni list RS, št. 57/2009), ki je začel veljati 25. 7. 2009. Predpisal je enkratni (izreden) prejemek, ki je bil namenjen upravičencem, katerih socialni položaj se je zaradi gospodarske in finančne krize poslabšal. Do posebnega dodatka za socialno ogrožene je bil tako upravičen posameznik ali družina, ki je v mesecu uveljavitve tega zakona bila upravičena do denarne socialne pomoči po predpisih o socialnem varstvu. Dodatek se je avtomatsko izplačal avgusta 2009. Znesek je bil različen za različne upravičence. Posamezniki katerih prejemki so bili nižji od 268,00 eurov so prejeli 120,00 eurov, in 80,00 eurov, če so bili njihovi prejemki višji od 268,00 eurov in hkrati niso presegali 313,00 eurov.

3.3 Leto 2010

Zakon o interventnih ukrepih zaradi gospodarske krize (ZIUZGK; Uradni list RS, št. 98/2009), ki je začel veljati 1. 1. 2010 in prenehal veljati 31. 12. 2010, je začasno omejil rast izdatkov Državnega proračuna, proračunov občin, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter Zavoda za zdravstveno zavarovanje. Omejil jih je tako, da se je višina uskladitve denarnih prejemkov (razen pokojnin) določena v zakonu, ki ureja usklajevanje denarnih prejemkov posameznikom in gospodinjstvom zmanjšala na polovico, tj. na polovico rasti cen življenjskih potrebščin. Z zakonom so se transferji posameznikom in gospodinjstvom, ki se usklajujejo na podlagi Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji v letu 2010 tako uskladili le v višini polovice v zakonu določenega obsega uskladitve.

Z zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o žrtvah vojnega nasilja (ZZVN-H; Uradni list RS, št. 72/2009) so 1. 1. 2010 pridobili status žrtve vojnega nasilja tudi prisilni mobiliziranci. Zlasti v drugi polovici leta 2010 se je zato pričakovano povečalo število upravičencev in sredstev za doživljenjske mesečne rente.

Zakon o interventnih ukrepih (ZIU; Uradni list RS, št. 94/10) sprejet 16.11.2010, ki je začel veljati naslednji dan po objavi torej 27.11.2010, je bil uveljavljen z namenom omejevanja rasti izdatkov. Določil je, da se denarni prejemki na podlagi Zakona o usklajevanju transferjev posameznikov in gospodinjstev ter Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju v letu 2011 usklajujejo le višini 25 % v zakonu določenega obsega uskladitve.

3.4 Leto 2011

Zakon o urejanju trga dela (ZUTD; Uradni list RS, št. 80/2010), ki se je začel uporabljati 1.1.2011 je določil trajanje denarnega nadomestila za primer brezposelnosti ter osnovo za njegovo odmero. Osnova je bila povprečna mesečna plača zavarovanca, prejeta v obdobju osmih mesecev pred mesecem nastanka brezposelnosti. Prve tri mesece se je izplačevala v višini 80 odstotkov od osnove, po treh mesecih mesece pa se je denarno nadomestilo izplačevalo v višini 60 odstotkov od osnove. Pri tem pa najnižji znesek denarnega nadomestila ni smel biti nižji od 350 evrov, oziroma višji od trikratnika najnižjega zneska. Osnova za odmero denarnega nadomestila je povprečna mesečna plača zavarovanca, prejeta v obdobju osmih mesecev pred mesecem nastanka brezposelnosti. Če je zavarovanec plačo prejemal krajše obdobje, se za manjkajoče mesece upošteva prejeto nadomestilo.

3.5 Leto 2012

3.5.1 Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev

Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS; Uradni list RS, št. 62/2010) se je začel izvajati 1. januarja 2012. Bistvena novost je uvedba enotne vloge, ki določa vrstni red uveljavljanja pravic iz javnih sredstev in enotne vstopne točke oziroma centri za Socialno delo, kjer posameznik lahko uveljavlja pravice. Denarni prejemki, ki se lahko uveljavljajo v naslednjem zaporedju so: otroški dodatek, denarna socialna pomoč, varstveni dodatek in državna štipendija. Vlagatelj je dolžan uveljavljati denarni prejemek v navedenem vrstnem redu, nato pa lahko uveljavi tudi posamezne subvencije in znižana plačila za katere vrstni red ne velja. Te pa so: subvencija vrtca, subvencija malice za učence in dijake, subvencija kosila za učence, subvencija najemnine, pravica do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, pravica do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, oprostitev plačil socialnovarstvenih storitev in prispevek k plačilu pravic družinskega pomočnika.

Med večjimi spremembami je bila tudi ukinitvev štipendije za dijake mlajše od 18 let oz. uvedba otroškega dodatka za dijake, ki pa je bil zanje nekoliko višji, kot za ostale otroke. S tem pa se je ukinitel tudi otroški dodatek za starejše od 18 let.

Zakon je tudi na novo opredelil osebe, ki se določijo poleg vlagatelja (zakonec, otroci, starši, bratje itd.). S tem je bila na novo definirana enostarševska družina²⁶. Spremenili so se tudi kriteriji ocenjevanja dohodka, premoženja družine oz. posameznika. Pri ugotavljanju upravičenosti do posamezne pravice se upoštevajo dohodki, med katere vstopajo tudi posamezne pravice (otroški dodatek, denarna socialna pomoč, varstveni dodatek), ki se upoštevajo pri presojanju upravičenosti do pravice višjega (tako se na primer pri ugotavljanju upravičenosti do otroškega dodatka upošteva tudi denarna socialna pomoč). Z zakonom se je prepovedovala tudi odtujitev nepremičnine in omejitev dedovanja²⁷.

²⁶ Za enostarševsko družino po tem zakonu se šteje skupnost enega izmed staršev z otroki, kadar je drugi od staršev umrl in otrok po njem prejemkov za preživljanje ne prejema ali je drugi izmed staršev neznan ali kadar otrok po drugem izmed staršev prejemkov za preživljanje dejansko ne prejema.

²⁷ Vlagatelj za denarno socialno pomoč, ki je lastnik nepremičnine in je v zadnjih 18 mesecih več kot dvanajstkrat prejel denarno socialno pomoč, je (pod pogoji, ki se nanašajo na velikost in vrednost njegove nepremičnine) upravičen do denarne socialne pomoči le, če dovoli vpis prepovedi odtujitve (prodaje, prepisa,...) in obremenitve svoje nepremičnine v zemljiški knjigi v korist Republike Slovenije, ki zagotavlja sredstva, ter omejitev dedovanja (Zakon o dedovanju v 128. členu določa), da se dedovanje premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, omeji do višine vrednosti prejete pomoči. Ta omejitev se izvede tako, da postane del zapustnikovega premoženja, ki ustreza vrednosti prejete pomoči, lastnina Republike Slovenije. Če se dediči zavežejo povrniti vrednost dane pomoči Republikli Sloveniji, dedujejo vse zapustnikovo premoženje. Je pa s ponovno spremembo socialne zakonodaje v letu 2013 prišlo do omilitvev pogojev v zvezi z odtujitvijo nepremičnine v korist RS, saj je bil to tudi eden od razlogov za neodločanje ljudi za pomoč. Že leto zatem, 2013 so s spremembo zakonodaje te pogoje omilili.

3.5.2 Zakon o socialno varstvenih prejemkih

Tudi **Zakon o socialno varstvenih prejemkih** (ZSVarPre; Uradni list RS, št. 61/2010) se je začel uporabljati 1. januarja 2012. Zakon ureja pravico do denarne socialne pomoči, ki je namenjena zadovoljevanju življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje, ter varstveni dodatek²⁸. Z zakonom se je določil tudi osnovni minimalni dohodek v višini 288,31 evrov²⁹. Denarno socialno pomoč lahko uveljavlja posameznik, če njegov dohodek ne dosega meje dohodkov, ki je zakonsko predpisana in so hkrati izpolnjeni tudi drugi z zakonom določeni pogoji.

Z zakonom se je na novo opredelila denarna socialna pomoč. Upravičenec do denarne socialne pomoči je tako lahko: kdor si ne more preživetja zagotoviti sam z delom, s pravicami iz dela ali zavarovanjem, z dohodki iz premoženja in drugih virov oziroma nadomestil ali prejemkov po drugih predpisih ali s pomočjo tistih, ki so ga dolžni preživljati, ali na drug način, ki ga določa zakon. tj. da si zase in za svoje družinske člane ne more zagotoviti sredstev v višini minimalnega dohodka iz razlogov, na katere ni mogel vplivati, in je uveljavil pravice do denarnih prejemkov po drugih predpisih in pravice do oprostitev in olajšav po ZUPJS. Če povzamemo je denarna socialna pomoč odvisna od višine dohodkov, števila družinskih članov, premoženja, prihrankov ter zagotavljanja oskrbe in morebitnega obstoja krivdnega razloga (na primer neprijavljenost pri Zavodu RS za zaposlovanje, prestajanje zaporne kazni...). O sami odobritvi pomoči po novem odločajo centri za socialno delo.

ZSVarPre je opredelil čas dodeljevanja denarne socialne pomoči. Ta se lahko dodeli za obdobje od 1 do 3 mesecev, ko je vloga vložena prvič in od 1 do 6 mesecev v primeru ponovne vloge (prejemanje denarne socialne pomoči brez presledkov), če se okoliščine niso spremenile. Za 1 leto se lahko dodeli ženskam starejšim od 63 let in moškim starejšim od 65 let, ali ko zaradi bolezni, invalidnosti oz. drugih okoliščin ni mogoče pričakovati izboljšanja socialnega položaja upravičenca. V primeru trajno nezaposljive ali trajno nezmožne osebe za delo, ali v starosti nad 63 let za ženske in nad 65 let za moške in ki je brez premoženja, upoštevanega po ZUPJS ali je v institucionalnem varstvu in tudi njeni družinski člani izpolnjujejo enake pogoje, pa se denarna socialna pomoč dodeli trajno.

Poleg denarne socialne pomoči Zakon o socialno varstvenih prejemkih določa tudi varstveni dodatek, ki je bil pred tem določen z Zakonom o varstvenem dodatku. Z ZSVarPre se na novo določa funkcija varstvenega dodatka, ki tako upravičencem za čas prebivanja v Republiki Sloveniji zagotavlja sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju (stroški z vzdrževanjem stanovanja, nadomeščanjem trajnih potrošnih dobrin,...) in niso stroški za zagotavljanje minimalnih življenjskih potreb. Do varstvenega dodatka je upravičena samska oseba, ki izpolnjuje druge z zakonom določene pogoje in njen mesečni dohodek ne presega 450,54 evrov (cenzus po ZSVarPre) oziroma 465,71 evrov³⁰. Od 1. 1. 2012 dalje se je omejitev dedovanja pričela izvajati tudi pri varstvenem dodatku. Prejemnikom

²⁸ Varstveni dodatek, ki je postal samostojna socialno varstvena pravica, smo v naši bazi prej šteli med skupino upokojeni, po novem pa je zdaj ta pravica šteta med skupino revni. S spremembo zakonodaje je nastala tudi nova funkcija varstvenega dodatka: z varstvenim dodatkom se upravičencem za čas prebivanja v Republiki Sloveniji zagotavljajo sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju (stroški z vzdrževanjem stanovanja, nadomeščanja trajnih potrošnih dobrin,...) in niso stroški za zagotavljanje minimalnih življenjskih potreb. Varstveni dodatek je namenjen osebam, ki so materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere sami ne morejo vplivati. Prejemniki državne pokojnine, ki so prej zaradi prenizke pokojnine za lažje preživetje prejeli tudi varstveni dodatek, pa lahko namesto nje (ta pravica je od 2012 ukinjena), zdaj lahko zaprosijo za denarno socialno pomoč.

²⁹ V nadaljevanju je Zakon za uravnoteženje javnih financ minimalni dohodek znižal na 260 evrov. Po zadnji uskladitvi s 1.8.2015 pa znaša osnovna minimalnega dohodka 270,82 evrov.

³⁰ Po zadnji uskladitvi iz 1.8.2014, glej spletno stran MDDSZ.

varstvenega dodatka v času življenja tega prejemka ni treba vračati. Če pa po smrti zapustijo določeno premoženje in njihovi dediči niso socialno ogroženi, morajo dediči ta prejemek vrniti oz. se zapuščina za ta znesek zmanjša.

3.5.3 Zakon za uravnoteženje javnih financ

Zakon za uravnoteženje javnih financ (ZUJF; Uradni list RS, št. 40/2012) je začel veljati sredi leta 2012. Pripravil je nabor ukrepov, s katerimi se je želelo uravnovežiti javne finance. Gre za paket določb, ki vzpostavljajo pogoje nadaljnjim ukrepom za rast pod finančno vzdržnimi pogoji za vzpostavitev dolgoročnega razvoja Slovenije. Uravnoteženje javnih financ je bilo nujno predvsem z vidika zagotavljanja stabilnega in vzdržnega domačega makroekonomskega okolja, pa tudi z vidika sprejetih zahtev na ravni EU. Zakon je spremenil in dopolnil določbe približno 39 večjih zakonov. Pomembne spremembe so bile tudi na področju socialnih transferjev posameznikom in gospodinjstvom oziroma denarnih prejemkov. Nekatere spremembe pravic, ki jih je predvidel ZUJF so trajne, saj so jih takšne sistemsko določili tudi kasnejši zakoni, nekatere pa so začasne oziroma veljajo do leta, ki sledi letu, v katerem rast bruto domačega proizvoda (BDP) preseže 2 % oziroma 2,5 %.

To velja npr. za **spremenbe na področju družinskih prejemkov in starševskih nadomestil, ki zato še vedno veljajo**. Začasno se je ukinil otroški dodatek v 7. in 8. dohodkovnem razredu, znižal pa v 5. in 6. dohodkovnem razredu.

Tabela 1: Višina otroškega dodatka glede na število otrok in glede na povprečni mesečni dohodek na osebo v eurih, ki veljajo po ZUJF

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v % in evrih)	Znesek otroškega dodatka za otroka do konca osnovne šole ali do 18 leta (v evrih)			Znesek otroškega dodatka za otroka v srednji šoli, vendar najdlje do 18 leta (v evrih)		
		1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok	1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok
1	do 18 % / do 177,73	114,31	125,73	137,18	168,31	179,73	243,55
2	nad 18 % do 30 % / nad 177,73 do 296,22	97,73	108,04	118,28	142,73	153,04	206,88
3	nad 30 % do 36 % / nad 296,22 do 355,46	74,48	83,25	91,98	110,48	119,25	162,89
4	nad 36 % do 42 % / nad 355,46 do 414,70	58,75	67,03	75,47	85,75	94,03	128,58
5	nad 42 % do 53 % / nad 414,70 do 523,32	43,24	50,45	57,63	61,24	68,45	92,94
6	nad 53 % do 64 % / nad 523,32 do 631,93	27,40	34,29	41,14	39,10	45,99	64,05

Vir: ZUJF.

Tabela 2: Višina otroškega dodatka glede na število otrok in glede na povprečni mesečni dohodek na osebo v eurih, ki veljajo po ZUPJS

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v % in evrih)	Znesek otroškega dodatka za otroka do konca osnovne šole ali do 18 leta (v evrih)			Znesek otroškega dodatka za otroka v srednji šoli, vendar najdlje do 18 leta (v evrih)		
		1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok	1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok
1	do 18 %	114,31	125,73	137,18	168,31	179,73	243,55
2	nad 18 % do 30 %	97,73	108,04	118,28	142,73	153,04	206,88
3	nad 30 % do 36 %	74,48	83,25	91,98	110,48	119,25	162,89
4	nad 36 % do 42 %	58,75	67,03	75,47	85,75	94,03	128,58
5	nad 42 % do 53 %	48,04	56,06	64,03	68,04	76,06	103,27
6	nad 53 % do 64 %	30,44	38,10	45,71	43,44	51,1	71,17
7	nad 64 % do 82 %	22,83	30,44	38,10	28,83	36,44	49,65
8	nad 82 % do 99 %	19,88	27,50	35,11	19,88	27,5	34,69

Vir: ZUPJS.

Z uveljavitvijo ZUJF-a se je začasno znižala tudi višina starševskega nadomestila za tiste, ki presegajo minimalno plačo. Namesto 100 % znaša ta za polno odsotnost z dela 90 % osnove. Zgornja omejitev starševskega nadomestila je 2-kratnik namesto 2,5 kratnik povprečne mesečne plače v RS. Spodnja meja nadomestila pa ostaja enaka in znaša 55 % vrednosti minimalne plač, kar določa že Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih. Višina starševskega dodatka, ki je denarna pomoč staršem, kadar po rojstvu otroka niso upravičeni do starševskega nadomestila, znaša 55 % neto minimalne plače. Porodniško nadomestilo se ni spremenilo in za tri mesece porodniškega dopusta za matere ostaja 100 % osnove plače.

Pomoč ob rojstvu otroka ter dodatek za veliko družino sta se začasno spremenila iz univerzalnega v dohodkovno odvisna prejemka. Premoženski kriterij ('cenzus') za pravico do pomoči ob rojstvu otroka in dodatka za veliko družino je postavljen na raven 6. razreda otroškega dodatka (tj. 631,93 evra na družinskega člana).

ZUJF je začasno omejil tudi kriterije za pridobitev državne štipendije. Do državne štipendije so tako upravičeni državljani Republike Slovenije, ki so starejši od 18 let in izpolnjujejo druge pogoje po zakonu, ki ureja štipendiranje, in pri katerih povprečni mesečni dohodek na osebo v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge ne presega 53 % neto povprečne plače na osebo v istem obdobju, (sicer je meja 64 % neto povprečne plače na osebo). Ta ukrep pa je začasen, saj velja do vključno leta, ki sledi letu, v katerem rast preseže 2,5 odstotka bruto proizvoda.

Prav tako se začasno ne bodo usklajevala nadomestila za preživnine.

ZUJF je posegel tudi v pravice iz pokojninskega zavarovanja. Začasno se je spremenila višina letnega dodatka. Na osnovi višine pokojnin in invalidskih nadomestil so se določili štiri razredi. Pri pokojninah do 414 eurov se izplača letni dodatek v višini 368 eurov. Pri pokojninah višjih od 414 evrov in manjših od 518

eurov se izplača v višini 234 eurov in pri pokojninah višjih od 518 eurov in manjših od 622 v višini 166 eurov. Tistim, upokojencem, ki presegajo s pokojnino mejo 622,00 evrov, pa se letni dodatek ne izplača³¹. Do sprememb je prišlo tudi pri pokojninah, ki nimajo podlage v vplačanih prispevkih, vendar pa zanje zagotavlja sredstva Republika Slovenija iz državnega proračuna. Mednje spadajo npr. pokojnine udeležencev NOV, vojnih veteranov, bivših vojaških zavarovancev (JLA), upravičencev do višjega zneska po Zakonu o popravi krivic, izjemne pokojnine, itd.. ZUJF je določil, da se tem skupinam upokojencev del pokojnin odvzame. Vendar pa je že leto kasneje Ustavno sodišče po presoji določilo, da se s tem kršijo pravice posameznikom in je razveljavilo ta dva člena zakona in sprejelo odločbo, ki je ponovno vrnila stanje pred uveljavitvijo ZUJF in s tem tudi vsa odvzeta sredstva, ki so se nato vrnila v celoti, v dveh delih, kasneje.

ZUJF je posegel tudi na trg dela in v pravice za primer brezposelnosti. Zmanjšala se je maksimalna vrednost denarnega nadomestila iz 1.050,00 evrov bruto na 892,50 evrov bruto. Dotedanjo ureditev, 80 % osnove v prvih treh mesecih, v nadaljnjih mesecih pa 60 % od osnove (osnovo predstavlja povprečna mesečna plača zavarovanca, prejeta v zadnjih 8 mesecih pred nastankom brezposelnosti) je ZUJF znižal tako, da se po 12 mesecih prejetemu odmerni odstotek zniža iz 60 % na 50 % od osnove. Z uveljavitvijo ZUJF se je ukinila »pravica do bolniškega nadomestila« za brezposelne. Prej je bilo prejemniku denarnega nadomestila za primer brezposelnosti, pri katerem je bila ugotovljena začasna nezmožnost za delo (t.j. bolezen ali poškodba, ki jo ugotovi in potrdi zdravnik) zagotovljeno denarno nadomestilo, (podobno kot velja za zaposlene delavce v bolniškem staležu) še 30 dni, po izteku tega časa pa je prejemnik denarnega nadomestila upravičen do t.i. »bolniškega nadomestila«, ki se je izplačevalo v višini zadnjega izplačanega nadomestila za primer brezposelnosti. Po prenehanju »bolniške« pa prejemnik denarno nadomestilo, ki mu je med tem mirovalo, izkoristil do njegovega izteka. Z uveljavitvijo ZUJF se je opisana »pravica do bolniškega nadomestila« ukinila.

Z ZUJF je prišlo tudi do ustanovitve proračunskega sklada v pristojnosti MDDSZ. Po doslej veljavni ureditvi so se sredstva, namenjena štipendijam, zbirala pri Javnem skladu za razvoj kadrov in štipendije. Z uveljavitvijo ZUJF so se ta sredstva prenesla na novo ustanovljeni proračunski sklad, ki ga upravlja MDDSZ, v njem pa se zbirajo sredstva, ki so namenjena za državne, Zoisove in druge štipendije, ki jih podeljuje država.

Zakon o dodatnih interventnih ukrepih za leto 2012: (ZDIU12; Uradni list RS, št. 110/11), ki je začel veljati v letu 2012, je določal omejevanje rasti izdatkov in sicer tako, da se transferji posameznikom in gospodinjstvom, ki bi se naj 30.6.2012 uskladili na podlagi Zakona usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom ne uskladijo. Prav tako je določil, da se tudi prejemki kot so (pokojnine in drugi prejemki priznani po ZPIZ-1) do 30.6.2012 ne uskladijo. Določena pa je bila tudi višina letnega dodatka: višji znesek letnega dodatka iz 136.b člena ZPIZ-1 za leto 2012 se izplačala v višini 367,95 eurov, nižji pa v višini 223,55 eurov.

3.6 Leto 2013

Leto kasneje (1. januar 2013) pa je začel veljati nov Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2; Uradni list RS, št. 96/2012). Pogoji za upokojitev so tako postali ostrejši. Zakon, sicer s prehodnimi obdobji, zvišuje upokojitveno starost za oba spola na 65 let. Omogoča pa tudi starostno upokojitev s 60 leti starosti in 40 leti pokojninske dobe. V letu 2013 so se pokojnine uskladile z rastjo plač,

³¹ V letu 2015 je prišlo do manjših sprememb, izplačalo se je še dodatnih 19 mio eurov za letni dodatek.

za naprej pa je z zakonom določen nov način usklajevanja pokojnin. Pokojnine se v skladu z ZPIZ-2 uskladijo za 60 % rasti povprečne bruto plače, izplačane za obdobje januar–december preteklega leta, v primerjavi s povprečno bruto plačo, izplačano za enako obdobje leto pred tem, in za 40 % povprečne rasti cen življenjskih potrebščin v obdobju januar–december preteklega leta v primerjavi z enakim obdobjem leto pred tem. Z novim zakonom se podaljšuje tudi obdobje za izračun pokojninske osnove z zdajšnjih 18 na 24 let. Zaradi uvedbe informativne osebne evidence, kot se informativni osebni račun, pa imajo zavarovanci tudi vpogled v podatke o vplačanih prispevkih. Starostno mejo za pridobitev pravice do starostne pokojnine bo v nekaterih primerih mogoče znižati. Novi pokojninski zakon ni le povečal upokojitveno starost, izenačil upokojitvene pogoje za moške in ženske (izenačil starost in pokojninsko dobo za pridobitev starostne pokojnine), temveč tudi podaljšal obdobje za izračun pokojninske osnove ter spremenil način valorizacije in usklajevanja pokojnin.

Zakon o interventnih ukrepih na področju trga dela in starševskega varstva: (ZIUPTDSV; Uradni list RS, št. 63/2013) določa omejitev izplačila porodniškega nadomestila, oziroma določa, da izplačilo porodniškega nadomestila ne more biti višje od dvakratnika vrednosti povprečne mesečne plače v RS.

Zakon o izvrševanju proračunov RS za leti 2013 in 2014: (ZIPRS1314; Uradni list RS, št. 104/2012) je določal, da se usklajevanje pokojnin in drugih prejemkov ter transferjev posameznikom in gospodinjstvom do 31.12.2014 ne opravi, razen če nov sistemski zakon, ki ureja pokojnine in transferje, ne bi določal drugače.

3.7 Leto 2014

Zaradi nekaterih pomanjkljivosti socialne zakonodaje (ZUPJS in ZSVarPre) je kot odgovor nanjo v letu 2014 prišlo do nekaterih sprememb oziroma dopolnitev teh dveh zakonov. Sprejete so bile dodatne spremembe in dopolnitve Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev: ZUPJS B; C; (Uradni list RS, št. 14/2013) in (Uradni list RS, št. 99/2013) in Zakona o socialno varstvenih prejemkih: ZSVarPre B; C; (Uradni list RS, št. 14/2013) in (Uradni list RS, št. 99/2013). To je bil prvi od pomembnih korakov spreminjanja socialne zakonodaje, ki je predvsem posledica pomanjkljivosti, ki so nastale z večjimi spremembami v letu 2012. Večina od novih sprememb je začela veljati s 1.1.2014, nekatere spremembe, predvsem v zvezi s potrebami po prilagoditvi informacijskega sistema, pa s 1.9.2014.

S spremembo socialne zakonodaje so se spremenili pogoji za pridobitev pomoči, ki so bolj usmerjeni k socialno najbolj ogroženim. Širi se krog upravičencev do denarne socialne pomoči in s tem zvišuje znesek premoženja, ki se pri presojanju upravičenosti ne upošteva za pridobitev denarne socialne pomoči. Spremembe zakonodaje določajo spremenjen način upoštevanja dohodkov in premoženja. Upošteval naj bi se tako bolj realni materialni položaj vlagatelja: pred tem so se npr. upoštevali podatki iz dohodninske odločbe za preteklo ali celo predpreteklo leto. V dohodek družine se po novem tudi ne všteta več celotni otroški dodatek. Ugodnejši pa je tudi način upoštevanja dohodka od študentskega dela. Med premoženje, ki se ne upošteva, pa po novem sodi tudi znesek, ki ga banke kot bančni kredit nakažejo na račun posameznika, če je to namenjeno izključno nakupu ali gradnji.

Zvišuje se tudi dodatek na otroka v enostarševski družini iz 10 % na 20 % osnovnega zneska minimalnega dohodka, pa tudi denarna socialna pomoč za odrasle osebe, ki živijo z (zunaj) zakonskim partnerjem brez otrok. Ugodnejši je tudi način upoštevanja vseh priložnostnih dohodkov, tj. ne samo dohodkov iz naslova študentskega dela. Ponovno se uvaja državna štipendija za dijake pred 18. letom (kar je predvidel že ZŠTIP-1). S spremembo zakona pa dedičem prejemnika pomoči po smrti tudi ne bo potrebno vračati denarne socialne pomoči in izredne denarne socialne pomoči, ki jo je oseba-prejemnik prejela za 12 ali manj mesecev. V primeru, da jo je prejela za več kot 12 mesecev pa se dedovanje omeji tako, da se od

prejete pomoči naprej odšteje 12 najvišjih mesečnih zneskov, nato pa še 1/3 od preostalih mesečnih zneskov prejete pomoči, drugo pa je potrebno vrniti

Ponovna sprememba socialne zakonodaje je odpravila tudi razlike med upravičenci nekaterih prejemkov. Odpravlja se diskriminacija med upravičenci do varstvenega dodatka in osebami, ki so na primer upokojene in prejemajo pokojnino v enaki višini in do varstvenega dodatka niso upravičene (ker s pokojnino presegajo mejo za VD), saj so ravno te osebe, glede na veljavne odločbe ZSVarPre, lahko bile upravičene do izredne socialne pomoči tudi npr. za popravilo strehe, ogrevanje, plačilo položnic, medtem ko so bili lahko upravičenci do varstvenega dodatka z enakimi dohodki kot omenjene upokojene osebe, upravičeni do izredne denarne socialne pomoči samo za plačilo stroškov zaradi naravne nesreče, poplav in podobno.

Dosedanji pravici do pogrebne in posmrtnine prehajata iz obveznega zdravstvenega zavarovanja med socialno varstvene prejemke, in tako ne bosta več univerzalni pravici, pač pa bosta vezani na upravičenost do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka ali na dohodkovni položaj posameznika. O njiju bo kot posebni obliki izredne denarne socialne pomoči po novem odločal center za socialno delo.

Zakon o štipendiranju (ZŠtip-1; Uradni list RS, št. 56/2013), ki se je začel uporabljati s 1.1.2014, je poleg tega, da je ponovno uvedel državne štipendije za mladoletne dijake, na novo uvedel štipendijo za deficitarne poklice in možnost kombiniranja štipendij. Posameznik lahko hkrati z državno štipendijo prejme tudi drugo štipendijo (npr. občinsko, s strani države nesofinancirano kadrovsko štipendijo). Z začetkom šolskega/študijskega leta 2014/2015 je mogoče državne štipendije kombinirati tudi s: kadrovsko štipendijo, štipendijo za deficitarne poklice, štipendijami Ad futura za študijske obiske in za sodelovanje na tekmovanjih iz znanja ali raziskovanja. Ni pa mogoče kombinirati državne in Zoisove štipendije. Novi sistem naj bi bil tako prožnejši od zdajšnjega ter naj bi hkrati posameznika spodbujal k aktivnejšemu pristopu do načrtovanja svojega izobraževanja in svoje poklicne oziroma karierne poti.

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-1; Uradni list RS, št. 26/2014) uvaja novi sistem ureditve dopustov od rojstvu otroka. Materinski dopust (prej porodniški dopust), ostaja 105 dni. Vsak od staršev ima pravico do starševskega dopusta v trajanju 130 dni, pri čemer lahko mati na očeta prenese 100 dni, 30 dni pa je neprenosljivih. Oče lahko prenese na mater vseh 130 dni starševskega dopusta, kar ostaja nespremenjeno od prej. Spremenjeni zakon predvideva 15 dni očetovskega dopusta tako kot do sedaj (ob rojstvu dojenčka, skupaj z mamo) na novo pa se je dodalo 15 dni (plačanega) očetovskega dopusta po poteku starševskega dopusta, po enem letu - to pomeni, da se je podaljšalo celotno trajanje dopustov ob rojstvu otroka iz 12 na 12,5 meseca. Podaljšuje se tudi pravica do dela s krajšim delovnim časom v primeru dveh otrok, namesto do 6 leta starosti otroka, sedaj do končanega prvega razreda, pri čemer je ta neprenosljiva pravica vsakega od staršev. Višina otroškega dodatka v enostarševskih družinah se zvišuje z 10 % na 30 %. Uvedla pa se je tudi pravica do nadomestila v času odmora za dojenje. Zakon tudi bolje ureja pravice za socialne starše, ki dejansko otroka negujejo in varujejo – npr. pravica do krajšega delovnega časa in delnega plačila za izgubljen dohodek tudi za rejnike in skrbnike, očetovski dopust (če ga ne koristi biološki oče) tudi za osebo, ki za otroka dejansko skrbi, ter ob rojstvu novorojenčka darilo tudi v primeru posvojitve oz. rejništva ipd.

Zakon o izvrševanju proračunov RS za leti 2014 in 2015: (ZIPRS1415; Uradni list RS, št. 101/2013) določa, da se do 31.12.2015 ne uskladijo pokojnine, prav tako pa tudi ne transferji posameznikom in gospodinjstvom razen osnovnega zneska minimalnega dohodka.

4 PRIKAZ GIBANJ OBSEGA IZPLAČANIH SREDSTEV IN ŠTEVILA PREJEMKOV

Število pravic se od leta 2008 do leta 2013 ni bistveno spreminjalo. Leta 2013, ko se je število zmanjšalo za eno pravico, ker je bila ukinjena (državna pokojnina) so imeli prebivalci Slovenije pravico do 69 različnih denarnih prejemkov. Pomembna sprememba je bila tudi prenos varstvenega dodatka med socialno varstvene pravice v letu 2012. Glede na strukturo števila denarnih prejemkov so največ denarnih prejemkov doslej prejeli skupina upokojenci, starši, svojci in invalidi.

Sicer pa naj bi izdatki za socialno zaščito oziroma denarni prejemki kot pomoč posameznikom in gospodinjstvom prispevali tudi k blaženju negativnih učinkov krize. Njihova vloga se največkrat pojavlja, da so v funkciji stabilizatorja potrošnje oziroma trga dela. Imajo pozitiven vpliv tako na nezaposlenost, kot tudi na zasebno potrošnjo gospodinjstev, saj jo na nek način kompenzirajo. Gospodinjstvo oziroma posameznik namreč ob izgubi dohodka zaradi brezposelnosti prejeme pomoč, ki mu potem pomaga za nadomestitev in nakup dobrin, ki jih potrebuje in ki si jih drugače ne bi mogel privoščiti: (Eichhorst, W., Dolls, M. in drugi, 2010).

4.1 Obseg izplačanih sredstev v obdobju 2008-2013

V Sloveniji se obseg sredstev za denarne prejemke prebivalstva iz javnih virov v obdobju po začetku krize do leta 2011 močno povečeval, prvič pa upadel leta 2012. Ta upad je bil leta 2012 kar precejšen in sicer za 5,7 % realno oziroma za 203 mio eurov. V letu 2013 pa se je nato zmanjševanje denarnih prejemkov precej upočasnilo. Za denarne prejemke je bilo v letu 2013 izplačanih 5.967 mrd EUR oziroma 16,5 % BDP. Primerjava realnih rasti obsega sredstev za različna obdobja je zelo povedna. Od leta 2000 pa do začetka krize je bila povprečna realna rast obsega sredstev 0,9 %, v obdobju 2008-2013 pa le še 0,3 %, prav zaradi večjega skrčenja obsega sredstev v letu 2012 in 2013. V celotnem obdobju 2000-2013 je bila povprečna realna rast obsega sredstev (0,7 %).

V državah Evropske Unije so se izdatki za socialno zaščito³² (podatkov glede gibanja denarnih prejemkov nimamo) močneje povečevali do leta 2009, leto kasneje pa se je njihova rast upočasnila, v letu 2011 pa že prvič znižala.

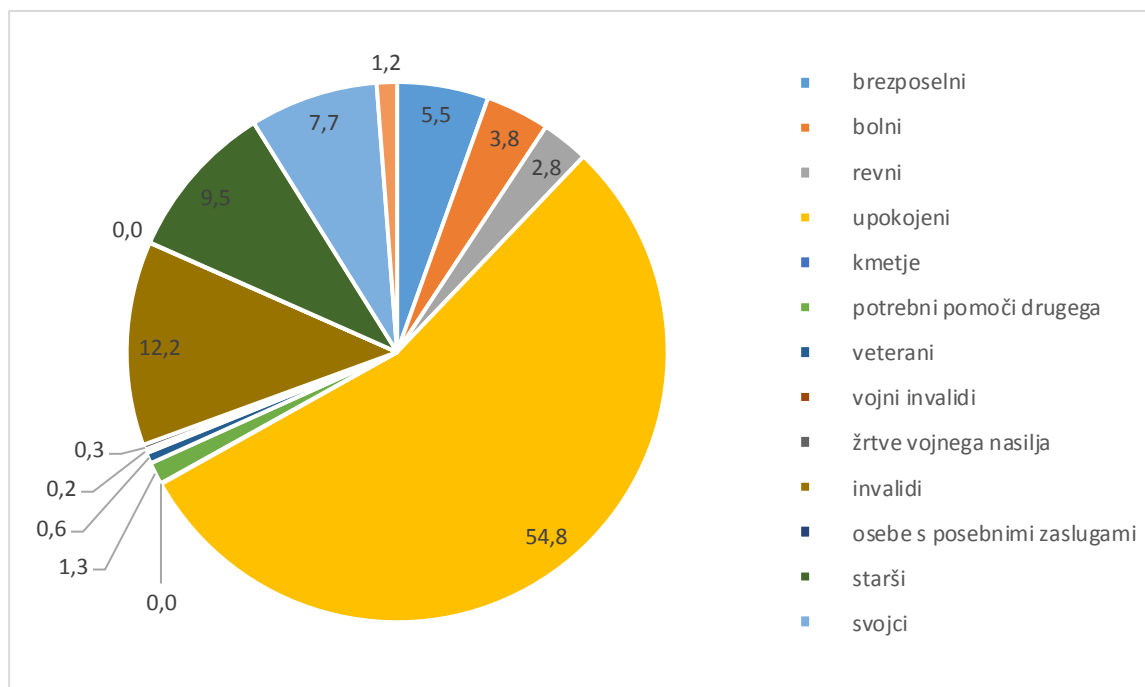
4.1.1 Sredstva za denarne prejemke po ciljnih skupinah

V obdobju 2008-2013 se struktura obsega sredstev po ciljnih skupinah skoraj ni spremenila. Tudi leta 2013, tako kot že prejšnja leta, je bilo največ sredstev namenjenih upokojencem, najmanj pa osebam s posebnimi zaslugami. Po najvišjih deležih v celotnih sredstvih za denarne prejemke so si tako leta 2013 sledili upokojenci (54,8 %), invalidi (12,2 %), starši (9,5 %) in svojci (7,8 %). Tako kot že prejšnja leta pa se najmanj sredstev nameni za skupine vojni invalidi, žrtve vojnega nasilja, veterani, kmetje in osebe s posebnimi zaslugami.

Leta 2013 se je glede na leto 2008 najbolj povečal delež sredstev za brezposelne in upokojene, nekoliko manj pa tudi za revne. Za vse ostale skupine pa se je delež v celotni strukturi sredstev v letu 2013 glede na leto 2008 zmanjšal oziroma ostal enak.

³² Po metodologiji ESSPROS.

Slika 1: Struktura izplačanih denarnih sredstev za denarne prejemke po ciljnih skupinah, leto 2013, v %

Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

V letu 2012 se je skupen obseg sredstev zmanjšal s sprejetjem novih zakonov. V letu 2013 se je zmanjševanje nadaljevalo, vendar se je to upočasnilo. Na skupen obseg izplačanih sredstev v letu 2012 in 2013 je vplivala tako nova socialna zakonodaja (ZUPJS, ZSVarPre) kot tudi ZUJF.

Tabela 3: Realne spremembe obsega izplačanih denarnih sredstev za denarne prejemke po ciljnih skupinah v obdobju 2008-2013, v %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008/2013
brezposelni	-7,9	74,0	28,1	19,5	-6,9	-1,5	19,5
bolni	3,3	-0,5	8,5	-4,2	1,3	-1,0	0,7
revni	-12,9	17,6	14,5	-4,1	6,2	4,4	7,5
upokojeni	3,9	4,5	2,7	2,8	-4,8	0,8	1,2
kmetje	-15,4	-16,6	-17,6	-21,7	-22,2	-24,5	-20,6
potrebni pomoči drugega	1,0	2,9	0,8	-1,5	-5,5	-0,9	-0,9
veterani	-4,0	-3,8	-6,5	-8,4	-18,8	5,1	-6,8
vojni invalidi	-7,2	-6,1	-6,9	-7,6	-16,4	-0,2	-7,6
žrtve vojnega nasilja	-5,4	-2,2	1,0	-4,9	-15,5	1,0	-4,3
invalidi	1,0	0,4	-2,4	-3,3	-6,3	-4,1	-3,2
osebe s posebnimi zaslugami	4,2	5,1	-2,5	1,4	-25,2	6,7	-3,7
starši	7,3	7,7	0,7	0,1	-10,1	-11,7	-2,9
svojci	2,6	2,1	-0,6	-1,6	-8,1	-2,7	-2,2
šolajoči	-4,1	1,1	17,2	-13,2	-8,7	-24,6	-6,6

Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

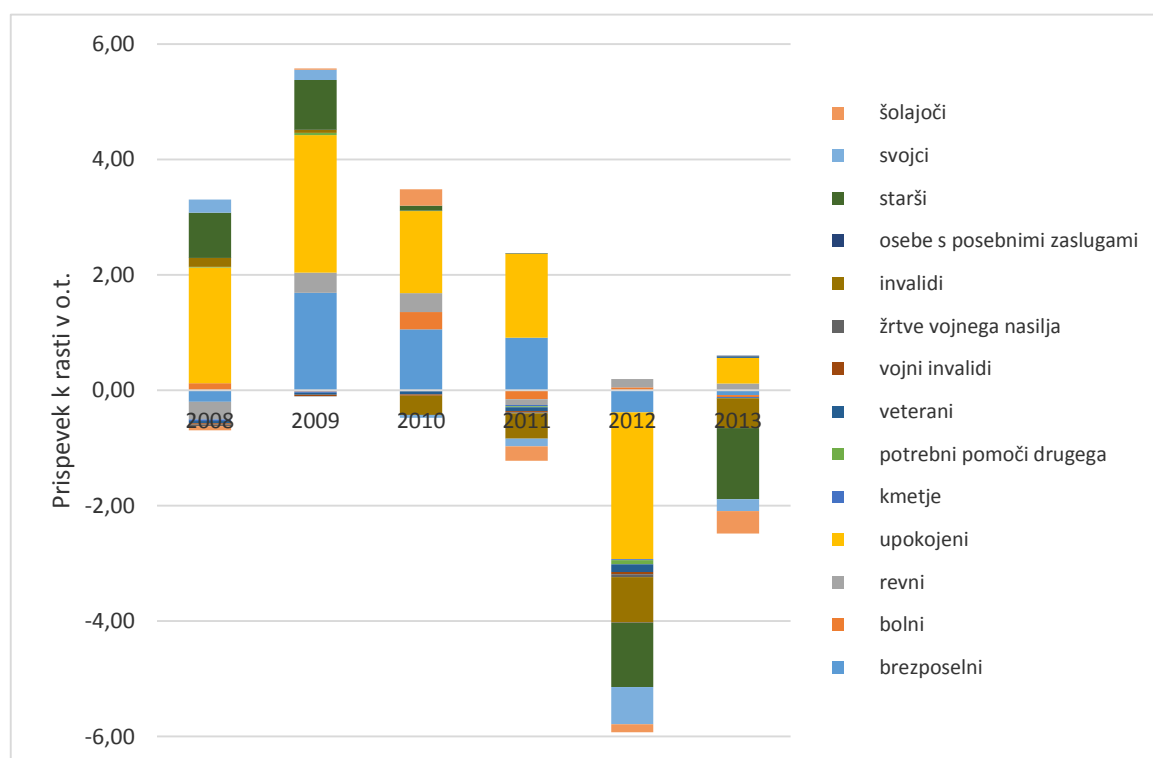
Zaradi sprejete socialne zakonodaje v letu 2012, so se v letu 2012 in 2013 povečala izplačana sredstva za skupni revni (leta 2012 za 6,2 %, leta 2013 4,4 %), predvsem zaradi varstvenega dodatka, ki je prešel med socialno varstvene pravice in seveda nekoliko tudi zaradi povečevanja samih upravičencev.

Na drugi strani pa so se zmanjšala sredstva zaradi uveljavitve Zakona za uravnoteženje javnih financ za skupino **starši** (v letu 2012 za 10,1 % in v letu 2013 za 11,7 %) in **brezposelne** (za 6,9 % v letu 2012 in za 1,5 % v letu 2013), ki je nekatere pravice, za ti dve ciljni skupini zmanjšal ali celo ukinil. **Sredstva za skupino brezposelni** so se zaradi slabšanja razmer na trgu dela v letih 2009, 2010 in 2011 precej povečevala še (v letu 2009 so se povečala kar za 74 %), v letu 2012 pa so se zmanjšala za 6,9 %. **Sredstva za upokojene** so se prvič po letu 2008 - leta 2012 zmanjšala za 4,8 %, v letu 2013 pa so se ponovno povečala za 0,8 %. Ocenjujemo, da je bilo zmanjšanje sredstev za upokojene v letu 2012 predvsem posledica ZUJF (omejitvi izplačila letnega dodatka ter nekaterih pokojnin) pa tudi posledica socialne zakonodaje (ukinitvi državne pokojnine ter varstvenega dodatka). Ponovno rahlo povečanje sredstev za upokojene v letu 2013, pa je verjetno posledica razveljavitve določenih delov ZUJF zaradi neustavnosti pri odvzemu dela pokojnin določenim skupinam upokojencem, ter tudi nove pokojninske zakonodaje, sprejete v letu 2012, ki je povečala število novih upokojitev v letu 2013.

V letu 2013 so se, tako kot že v letu 2012, realno zmanjšala tudi **sredstva za nekatere manjše skupine** (kmete, potrebne pomoči drugega, invalide, vojne invalide), ki upadajo že dlje časa in na katere spremembe zakonodaje niso pomembneje vplivale. Zaradi ukinitve državne štipendije za mladoletne dijake z ZUPJS, pa so se zmanjšala tudi **sredstva za skupino šolajoči**, ki imajo prav tako pomemben delež v strukturi sredstev. V letu 2013 so se najbolj povečala sredstva za osebe s posebnimi zaslugami ter veterane.

Največjo rast obsega sredstev je do leta 2011 imela skupina upokojeni, od leta 2012 naprej pa skupina revni. Zmanjšanje sredstev za skupino upokojeni v letu 2012 je bilo kot rečeno verjetno posledica ZUJF in ukinitve državne pokojnine. V letu 2013 pa se je kot posledica nove pokojninske zakonodaje, ki je povečala število upokojitev, zato delež skupine upokojenih ponovno povečal. Zaradi največjega deleža skupine upokojeni v celotni strukturi sredstev, pa je bil skupen padec obsega izplačanih sredstev za denarne prejemke zato v letu 2013 tako manjši. K rasti skupnega obsega sredstev v letih 2009, 2010 in 2011 je največ prispevala skupina brezposelni. Med večjimi skupinami pa se je v letu 2012 in 2013 najbolj zmanjšal obseg izplačanih sredstev za skupine šolajoči (razlog ukinitve države štipendije za mladoletne dijake) ter za skupino starši (ZUJF) in invalide. Nasprotno pa so se v letu 2013 najbolj povečala sredstva za osebe s posebnimi zaslugami, veterane in skupino revnih (zaradi prekvalifikacije varstvenega dodatka) in upokojenih kot rečeno (zaradi povečanega upokojevanja).

Slika 2: Prispevek posameznih skupin k skupni rasti izplačanih sredstev za denarne prejemke, v obdobju 2008-2013

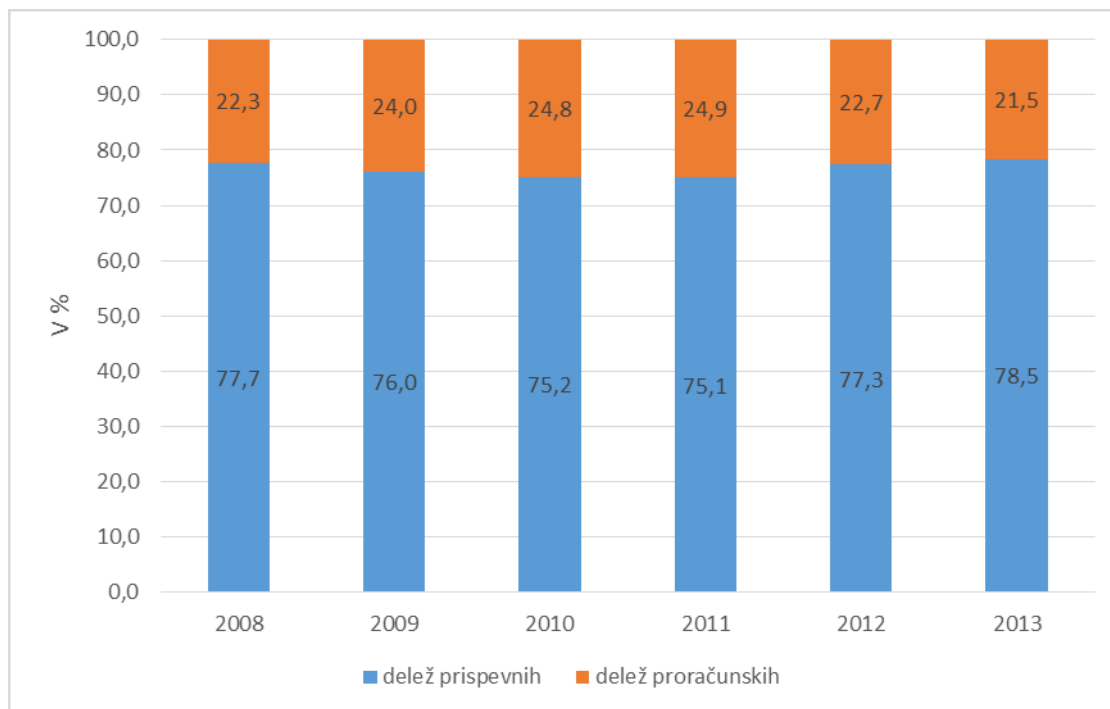
Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

Obseg izplačanih sredstev in število prejemkov sta le delno povezana. V letu 2012 se je obseg izplačanih sredstev zmanjšal za 1,9 %, število prejemkov pa za 4,1 %. Tako je bilo realno zmanjšanje obsega izplačanih sredstev v letu 2012 za (1,9 %) manjše od padca števila prejemkov (4,1%). Na obseg izplačanih sredstev za denarne prejemke, ne vplivata le število prejemkov, ter spremembe zakonodaje, temveč lahko tudi demografski razlogi.

4.1.2 Sredstva za denarne prejemke glede na vire financiranja

Javne denarne prejemke lahko ločimo tudi glede na vire financiranja. Ti so lahko prispevni denarni prejemki (angl. contributory) in neprispevni (angl. Non-contributory) denarni prejemki. Prispevni denarni prejemki se financirajo iz socialnih zavarovanj (socialni prispevki delodajalcev in delojemalcev). Neprispevni pa iz proračunskih sredstev države oziroma davkov. Leta 2013 je bil delež prejemkov financiranih s prispevki v celotni strukturi prejemkov v večini in sicer 78,5 %, ostalo pa so predstavljali prejemki iz proračuna. V obdobju 2008-2013 se je v strukturi sredstev delež denarnih prejemkov, ki se financirajo iz proračuna (neprispevni) do leta 2012 povečeval, (leta 2008 je v strukturi znašal 22,3 %), v letu 2013 pa zmanjšal glede na predhodno leto za 1,2 o.t.. Leta 2013 je bil njihov delež glede na leto 2008 manjši za 0,8 o.t. Delež denarnih prejemkov iz socialnih zavarovanj (prispevni) pa se je nasprotno zmanjševal do leta 2012. Glede na leto 2008 pa je bil leta 2013 ta višji za 0,8 o.t. in je znašal 78,5 %. Zmanjšanje deleža države v financiranju prejemkov iz javnih sredstev je posledica sprememb zakonodaje v letu 2012 in letu 2013, ki je zmanjšala oz. omejila nekatere izdatke, ki se financirajo direktno iz proračuna.

Slika 3: Delež prejemkov (prispevnih in proračunskih) glede na vire financiranja v strukturi sredstev, v obdobju 2008-2013, v %

Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

4.1.3 Sredstva za dohodkovno neodvisne in dohodkovno odvisne denarne prejemke

Javne denarne prejemke lahko ločimo tudi na dohodkovne neodvisne in dohodkovno odvisne prejemke iz javnih sredstev. Dohodkovno neodvisni denarni prejemki so prejemki, ki jih posameznik lahko pridobi ne glede na denarna in premoženjska sredstva, ki jih ima v lasti. Dohodkovno odvisni denarni prejemki pa se delujejo glede na gmotni položaj potencialnih upravičencev. Večino sredstev za denarne prejemke iz javnih sredstev je v Sloveniji namenjeno za dohodkovno neodvisne denarne prejemke (82 %), kot so npr. (starostna pokojnina, družinska pokojnina, kmečka pokojnina, invalidnina, delno plačilo za izgubljen dohodek, Zoisova štipendija...) preostali del pa obsegajo dohodkovno odvisni denarni prejemki (8 %). V obdobju 2008-2013 še vedno ostaja večina denarnih prejemkov dohodkovno neodvisnih. Delež sredstev dohodkovno neodvisnih denarnih prejemkov v BDP se povečuje vse od leta 2007, ko je iz (12,6 %) narasel na 15,2 % BDP v letu 2013, kljub njihovem zmanjšanju v letu 2012 in 2013. Veliko dohodkovno neodvisnih prejemkov je bilo namreč s spremembo socialne zakonodaje in ZUJF ukinjenih, zmanjšanih ali prekvalificiranih v dohodkovno odvisne prejemke³³.

Obseg sredstev **za dohodkovne neodvisne prejemke** se je v letu 2012 zmanjšal za 3,8 % oz. 70 mio eurov, v letu 2013 pa za 1,4 % oz. slabih 23 mio eurov (potem ko je od leta 2012 ta vedno naraščal).

Obseg sredstev **za dohodkovno odvisne prejemke** pa se je v letih pred krizo (2006, 2007, 2008) manjšal, v času krize pa je naraščal do leta 2011, ko se je pričel ponovno zmanjševati. Njihovo zmanjšanje se je nadaljevalo tudi v letu 2012 in je bilo največje doslej, kar za 23,2 % oz. slabih 133 mio eurov. V letu 2013 se je zmanjšanje obsega dohodkovno odvisnih prejemkov precej upočasnilo, glede na leto 2012 je bilo manjše le za 33 mio eurov.

³³ Kot so postali dodatek za veliko družino, pomoč ob rojstvu otroka, pogrebna in posmrtnina ter omejitev letnega dodatka.

4.1.4 Sredstva za denarne prejemke glede na čas prejemanja (skadenca)

Po času prejemanja ločimo med enkratnimi in prejemki, ki jih lahko prejmemo večkrat letno oziroma mesečno (t.i. mesečnimi) denarnimi prejemki. V Sloveniji je večina sredstev (okoli 90 %) namenjena mesečnim prejemkom, kot so na primer različne vrste pokojnin, otroški dodatek, državna in Zoisova štipendija, denarna socialna pomoč, varstveni dodatek, otroški dodatek itd.. Kot posledica ZUJF, ki je veliko enkratnih prejemkov omejil oziroma ukinil, se je v letu 2012 precej bolj (za 32,6 %) zmanjšal obseg enkratnih prejemkov. Sicer pa se je obseg enkratnih prejemkov od začetka krize prvič zmanjšal že v letu 2011. Prvič od leta 2008 se je v letu 2012 zmanjšal tudi obseg mesečnih prejemkov za (4,9 %), nato pa še za slaba dva odstotka leta 2013, medtem ko se je obseg enkratnih prejemkov v letu 2013 ponovno povečal, in sicer za slab odstotek (0,7 %).

Tabela 4: Sredstva za enkratne in mesečne denarne prejemke, v obdobju 2008-2013, v tisoč eurih

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
mesečni	5.210.971	5.544.781	5.818.303	5.994.825	5.848.314	5.837.930
enkratni	165.010	176.115	180.724	182.608	126.193	129.360

Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

4.2 Število denarnih prejemkov v obdobju 2008-2013

Skupno število posameznih pravic, ki jih prejema prebivalci Slovenije, se od leta 1992, od kar zbiramo podatke v Zbirki denarnih prejemkov, kljub pogostimi zakonskim posegom, ni bistveno spreminjalo. Od leta 1992 do leta 2007 je bilo ukinjenih devet prejemkov, trinajst pa je bilo na novo vpeljanih. V obdobju 2008-2013 je bil ukinjen le en prejemek (državna pokojnina), dve pravici pa sta bili preimenovani (republiška štipendija v državno štipendijo (1.9.2008); delna invalidska pokojnina pa v delno nadomestilo (v ZPIZ-2, leta 2013). Varstveni dodatek s 1.1.2012 ni več pravica iz ZPIZ, pač pa socialno varstvena pravica³⁴.

Leta 2013 so prebivalci Slovenije prejeli vsega skupaj 1.964.079 denarnih prejemkov. Najbolj (za 2,9 %) se je število prejemkov v času krize povečalo v letu 2009. Po upočasnitvi rasti v letih 2010 in 2011 se je število denarnih prejemkov v letu 2012 prvič zmanjšalo kar za 14,7 %, leta 2013 pa nadalje še za 4,1%. V obdobju 2000-2008 je bila povprečna rast števila prejemkov 1,1 %, v obdobju 2008-2013 pa je prišlo do padca, v povprečju za 2,6 % na leto. V celotnem obdobju 2000-2013 pa je število prejemkov rahlo upadlo in sicer povprečno (za 0,3 %).

Tabela 5: Spremembe rasti števila denarnih prejemkov, v obdobju 2008-2013, v %

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008/2013
1,2	2,9	2,2	2,2	-14,7	-4,1	-2,6

Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

³⁴ V veljavo je stopila nova socialna zakonodaja: ZSVarPre.

4.2.1 Število denarnih prejemkov po ciljnih skupinah

Pri večini ciljnih skupinah se je število izplačanih denarnih prejemkov v obdobju 2008-2013 zmanjšalo. Najbolj pri skupini kmetje, vojni invalidi, upokojeni, šolajoči in starši. Nasprotno pa se je v tem času najbolj povečalo pri skupini brezposelnih (za več kot 13 %) ter pri skupini revni in bolni.

Največje spremembe v številu prejemkov po posameznih ciljnih skupinah so bile v letu 2012 in 2013.

Najbolj opazna je bila povečana rast števila denarnih prejemkov v letu 2012 pri ciljni skupini revni. Ocenjujemo, da zaradi spremenjene opredelitve varstvenega dodatka, ki je bil leta 2012 prekvalificiran v socialnovarstveni prejemek. Tako se je iz naslova te funkcije zmanjšalo število prejemkov v okviru ZPIZ, povečalo pa število v skupini revni. Zaradi te spremembe je bilo njihovo število v letu 2012 zato večje kar za 15,6 %. S socialno zakonodajo naj bi se pri dodeljevanju socialno varstvenih prejemkov upoštevalo premoženje na način, ki je bil za prosilce manj ugoden, omejevalen naj bi bil tudi sam odvzem dela nepremičnin dedičem, prav tako pa tudi štetje prejetega otroška dodatka v dohodek, kar naj bi po podatkih MDDSZ vplivalo na samo zmanjšanje števila DSP v tem letu. K zmanjšanju števila denarnih prejemkov pri skupini šolajoči in starši v letih 2012 in 2013 pa je večinoma prispeval ZUPJS oziroma ZUJF.

Tabela 6: Spremembe števila izplačanih denarnih prejemkov po ciljnih skupinah, v obdobju 2008-2013, v %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008/2013
brezposelni	-11,9	63,7	22,8	1,9	-11,8	2,5	13,1
bolni	4,4	7,9	0,9	8,1	-3,6	3,4	3,2
revni	-14,4	15,8	15,3	-4,1	15,6	-1,3	7,9
upokojeni	2,8	2,1	3,5	4,2	-21,3	-3,5	-3,5
kmetje	-17,9	-19,2	-17,9	-21,3	-20,8	-22,9	-20,4
potrebni pomoči drugega	2,7	1,2	1,2	0,8	-1,8	-0,6	0,2
veterani	-1,4	-5,0	-4,5	-4,5	5,0	-7,5	-3,4
vojni invalidi	-5,0	-7,2	-6,9	-6,6	-10,2	-7,6	-7,7
žrtve vojnega nasilja	-3,8	-4,3	3,5	-4,2	-2,0	-5,9	-2,6
invalidi	0,2	-2,2	-1,1	-1,0	-0,6	-1,6	-1,3
osebe s posebnimi zaslugami	4,7	-3,0	0,4	7,3	-4,1	-4,5	-0,9
starši	0,2	0,8	-1,0	-1,2	-20,5	-13,6	-7,5
svojci	-0,1	0,1	0,7	0,4	0,7	1,5	0,7
šolajoči	-3,5	18,6	3,2	-6,3	-24,0	-15,4	-5,9

Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

Pri večini posameznih skupinah se je število izplačanih denarnih prejemkov v letu 2012 in 2013 zmanjšalo. Pri devetih ciljnih skupinah se je število prejemkov zmanjšalo že v letu 2012 (brezposelni, bolni upokojenci, kmetje, potrebni pomoči drugega, vojni invalidi, žrtve vojnega nasilja, invalidi, osebe s posebnimi zaslugami, starši in šolajoči). V večini vseh teh skupin se je zmanjšanje števila nadaljevalo tudi v letu 2013. Vzrok za upad pri teh ciljnih skupinah ne gre iskati le pri demografskih spremembah³⁵, temveč tudi z vsemi vrstami sprememb, ki so se zgodile v letu 2012 in 2013. Ponovno povečanje števila prejemkov v letu 2013 za skupino brezposelni pa lahko povežemo tudi s povečanjem števila prejemnikov nadomestila zaradi krize.

V letu 2012 se je zmanjšalo ne samo obseg, ampak tudi število izplačanih prejemkov za **upokojene**, ki pa je prejšnja leta še naraščalo. Ocenjujemo, da zato, ker je bila z novim Zakonom o socialno varstvenih

³⁵ Predvsem pri skupinah: kmetje, veterani, žrtve vojnega nasilja, vojni invalidi.

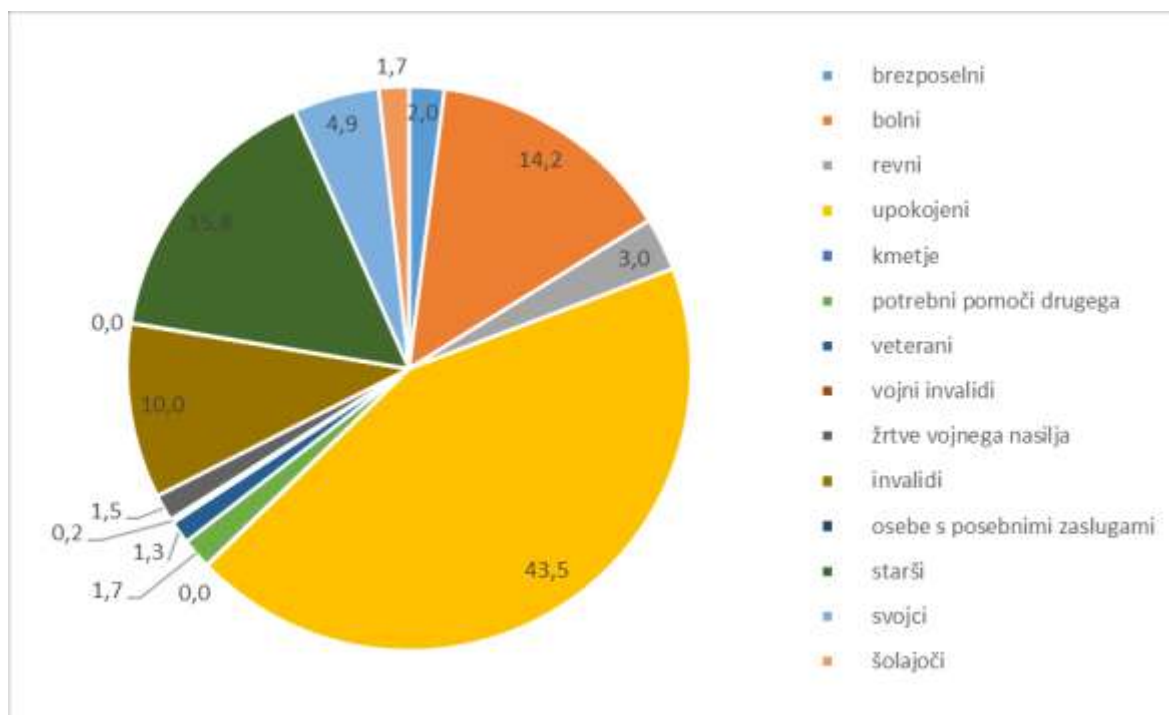
prejemkih ukinjena državna pokojnina in varstveni dodatek. Zmanjšalo pa se je tudi število prejemnikov letnega dodatka. Z interventnim Zakonom o uravnoteženju javnih financ se je namreč določilo, da se tistim upokojemcem, ki prejemajo pokojnino nad mejo 622 evrov letni dodatek ne izplača, (ostalim pa se zniža glede na velikost višine njihove pokojnine).

Se pa je z ZUJF znižalo tudi pokojnine nekaterim skupinam upokojemcem, ki nimajo podlage na vplačanih prispevkih. Zato se je, nekoliko zmanjšalo tudi število prejemkov pri **osebah s posebnimi zaslugami, žrtvam vojnega nasilja in vojnim invalidom**. Že naslednje leto (2013), pa se je število prejemkov pri skupni upokojenih in ostalih (žrtve vojnega nasilja, vojni invalidi...) ponovno povečalo, kot posledica delne povrnitve neustavno odvzetih pokojnin ter verjetno tudi zaradi sprejetja novega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, zaradi katerega se je v tem letu upokojilo več ljudi kot običajno.

Z uveljavitvijo Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev se je zelo zmanjšalo tudi število prejemkov za **šolajoče**. Po ZUPJS se je namreč ukinila državna štipendija za mladoletne dijake, ki pa so tako lahko bili upravičeni le do višjega otroškega dodatka. Kot posledica ZUJF pa se je zmanjšalo tudi število prejemkov za starše (20,5 % v letu 2013 in za 13,6 % v letu 2012).

Struktura števila izplačanih prejemkov se v obdobju 2008-2013 ni spremenila. Na prvem mestu so po številu (in obsegu) upokojenici (43,5 %). Sledijo jim starši (15,8 %), ki so pri obsegu sredstev sicer na tretjem mestu. Delež števila prejemkov za skupino staršev se je najbolj povečeval v obdobju pred krizo, v času krize pa se je začel postopno zmanjševati. Leta 2013 se je glede na predhodno leto zmanjšal za 1,7 o.t., glede na leto 2008 pa za 4,7 o.t. Na tretjem mestu so bolni s (14,2 %), ki pa so po obsegu sredstev v strukturi celotnih sredstev bolj na repu. Njihov delež se postopoma povečuje; leta 2013 je bil glede na leto 2012 višji za 1 o.t., glede na leto 2008 pa za 3,5 o.t., kar naj bi bil v krizi kar pogost pojav. Ostale ciljne skupine v letu 2013 glede na leto 2012 deleža niso niti povečale niti zmanjšale za več kot 1 o.t..

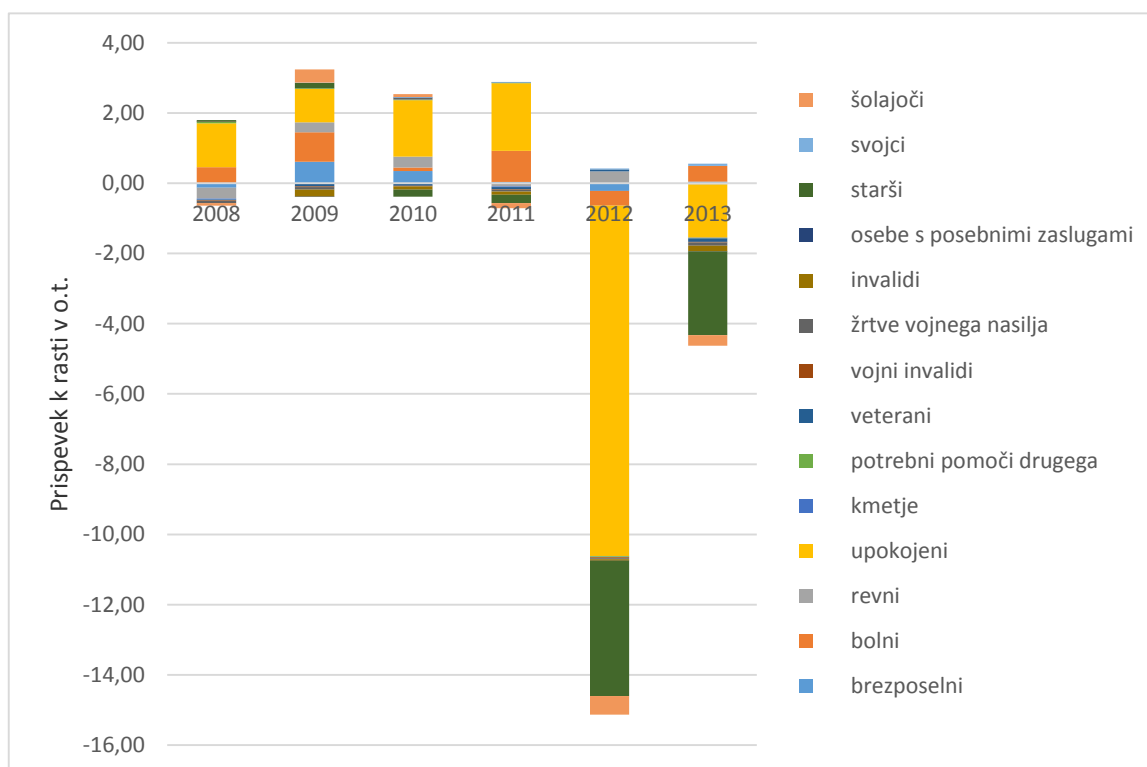
Slika 4: Struktura števila izplačanih denarnih prejemkov po ciljnih skupinah, leto 2013, v %

Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

Na zmanjšanje nekaterih skupin je tako kot že pri obsegu izplačanih sredstev kot tudi pri številu prejemkov vplivala predvsem socialna zakonodaja in ZUJF. Z letom 2012 je začela veljati nova socialna zakonodaja (ZUPJS in ZSVarPre) podrobneje glej poglavje 3.5.1 in 3.5.2, ki je precej posegla v nekatere pravice. V letu 2013 se je namreč najbolj zmanjšalo število prejemkov za skupine šolajoči, starši in upokojeni, na katere je predvsem vplivala nova socialna zakonodaja in pa tudi ZUJF. Med večjimi skupinami pa se je v tem letu povečalo število prejemkov pri skupini brezposelni, svojci in bolni.

Slika 5: Prispevek posameznih skupin k skupni rasti števila denarnih prejemkov, v obdobju 2008-2013

Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

4.2.2 Število denarnih prejemkov po skadenci ter število dohodkovno neodvisnih in dohodkovno odvisnih denarnih prejemkov

V letu 2012 je 76,9 % denarnih prejemkov bilo izplačanih mesečno, 23,1 % pa enkrat letno. Leta 2012 se je zmanjšalo število mesečnih (za 8,1 %), število enkratnih prejemkov pa (za 32,2 %). Večje zmanjšanje enkratnih prejemkov v letu 2012 pripisujemo predvsem ZUJF, ki je nekatere enkratne prejemke omejil; kot na primer pri pravicah kot so pomoč ob rojstvu otroka in dodatek za veliko družino, ter selektivno znižal število upravičencev do letnega dodatka nad določeno mejo. V letu 2013 pa se je število enkratnih prejemkov ponovno rahlo povečalo (za 1,7 %), medtem ko so se mesečni prejemki nadalje zmanjšali še za 5,7 %.

Tabela 7: Število enkratnih in mesečnih denarnih prejemkov, v obdobju 2008-2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
mesečni	1.626.808	1.679.795	1.713.335	1.744.030	1.602.142	1.511.161
enkratni	609.055	620.093	636.063	656.375	445.262	452.918

Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

5 PRIKAZ GIBANJ IZBRANIH PREJEMKOV

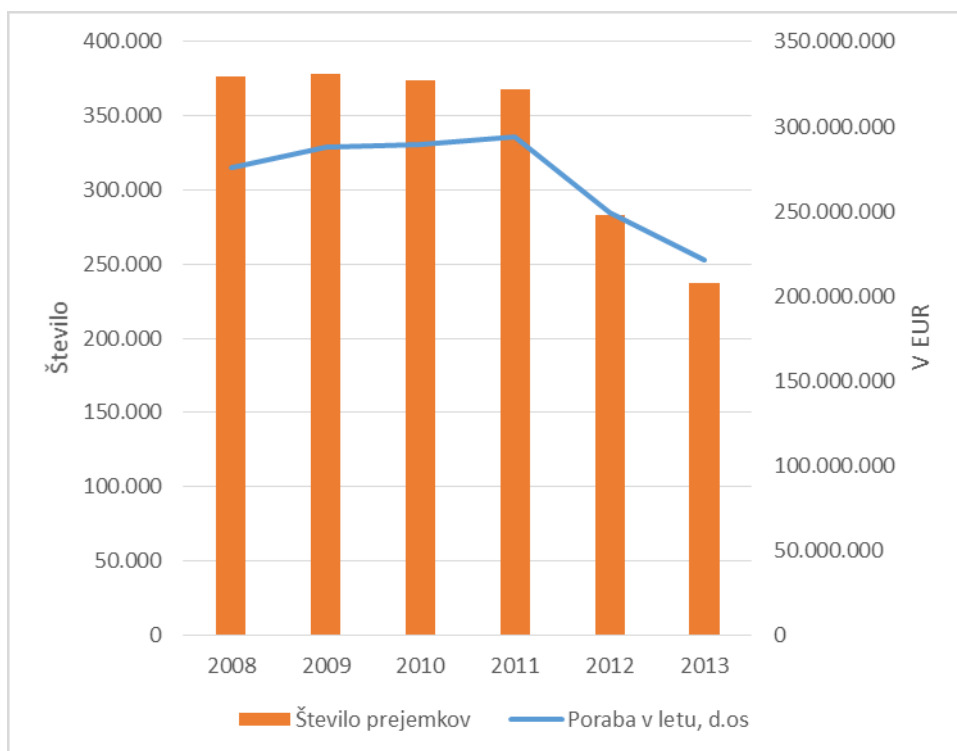
Socialna zakonodaja je vplivala na nekatere denarne prejemke prebivalcem Slovenije. V letu 2012 je začel veljati Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS), ki je prinesel spremembe pri štirih pravicah, ki zadevajo večje število, tudi posebej ranljivih oseb (otroški dodatek, denarna socialna pomoč, varstveni dodatek in državna štipendija), ter ostalih prejemkih oziroma subvencijah in plačilih kot so (znižanje plačila vrtca, subvencija malice, subvencija kosila, subvencija prevoza, subvencija najemnine, kritje razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, obvezno zdravstveno zavarovanje, oprostitev plačil socialno varstvenih storitev in prispevek k plačilu družinskega pomočnika). V nadaljevanju bomo predstavili in analizirali le prve štiri pravice po uvedbi nove socialne zakonodaje.

5.1 Otroški dodatek

Otroški dodatek je dopolnilni prejemek za preživljanje, vzgojo in izobraževanje otroka. Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS) v 22. členu določa, da ima pravico do otroškega dodatka eden od staršev oziroma druga oseba za otroka do 18 leta starosti, s prijavljenim prebivališčem v Republiki Sloveniji, če izpolnjuje tudi druge pogoje po zakonu, ki ureja družinske prejemke. Pri ugotavljanju pravice se upoštevajo vsi dohodki in prejemki, in sicer neto razpoložljivi dohodek (po odštetju davkov in obveznih prispevkov ter normiranih oziroma dejanskih stroškov), razen tistih, ki so namenjeni kritju posebnih potreb (na primer dodatek za pomoč in postrežbo, dodatek za veliko družino,...). Upoštevajo se dohodki, prejeti v preteklem koledarskem letu, na podlagi odločbe o odmeri dohodnine. Višina otroškega dodatka se nato določi glede na uvrstitev družine v dohodkovni razred, ta pa je določen glede na povprečni mesečni dohodek na osebo v odstotku od neto povprečne plače v Republiki Sloveniji za koledarsko leto pred vložitvijo zahteve. Glede na število otrok se skupna višina otroškega dodatka določi za vse otroke v družini, ki so upravičeni do otroškega dodatka, tako da se seštejejo posamezni zneski otroških dodatkov za vsakega otroka. Zneski otroškega dodatka se usklajujejo dvakrat letno z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin. Ministrstvo izplačuje otroški dodatek najkasneje do 15. dne v mesecu za pretekli mesec. Kadar obstaja velika verjetnost, da družina posamezne denarne oblike družinskega prejemka ne bo namenila za namene, ki so s tem zakonom predvideni in bo zato ogrožena socialno ekonomska varnost otroka, lahko center odloči, da se posamezni prejemek ne izplača v denarju. Otroški dodatek se tako izplača v obliki konkretnih dobrin, na podlagi naročilnice za konkretno blago, plačila posameznih računov in podobno. Pravica do otroškega dodatka se prizna za dobo enega leta. Pravica preneha s prvim dnevom naslednjega meseca, ko niso več izpolnjeni pogoji. Z uvedbo ZUJF, ki je začasno ukinil izplačevanje otroškega dodatka v sedmem in osmem razredu se predvsem poudarja socialna komponenta otroškega dodatka. Sicer pa je bila meja za pridobitev otroškega dodatka v 7. in 8. razredu (povprečna plača na družinskega člana) postavljena tako visoko – da jo je lahko pridobila skoraj vsaka družina ne glede na dohodek, s tem pa je tako zastavljen otroški dodatek skoraj univerzalen in vsekakor pravica, ki jo lahko umestimo v ukrep družinske politike. Tudi povprečno mesečno število upravičencev do otroškega dodatka kaže na skoraj univerzalnost te pravice kot ugotavljajo (Dremelj, P., Smolej, S., in drugi 2013).

Okvir 1: Otroški dodatek/državna štipendija po spremembah zakonodaje

Po uvedbi ZUPJS so ostali do otroškega dodatka upravičeni le še otroci do 18. leta starosti, saj naj bi se za starejše dijake (nad 18 let) pravice iz javnih sredstev zagotovile v sistemu državnih štipendij, oziroma drugih pravic iz javnih sredstev. Mladoletni dijaki tako več niso bili upravičeni do državne štipendije, pač pa do nekoliko višjega otroškega dodatka. Za polnoletne dijake oz. študente pa je bil dostop do državne štipendije olajšan, sredstva zanje pa povečana. Sredstva in meje za pridobitev državne štipendije za polnoletne pa so se močno povečale in je državna štipendija postala tako za njih dostopnejša. Zaradi ukinitve štipendij za mladoletne je bila uvedena novost razlikovanja višine otroškega dodatka glede na starost oziroma status dijaka, saj je bilo ugotovljeno, da imajo dijaki večje potrebe in višje stroške, povezane s preživetjem, kot mlajši otroci (npr. prevozni stroški, neobstoj učbeniških skladov, stroški za prehrano...). Ureditev se je vseeno izkazala kot neustrezna, zato se je z novim Zakonom o štipendiranju (ZŠtip-1) ponovno uvedlo državne štipendije za mladoletne dijake in je tako odpadla potreba po višjih otroških dodatkih, saj so bili ti tako ponovno upravičeni do državnih štipendij. Se pa s spremembo Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (2013) uvaja tudi drugačen način upoštevanja otroškega dodatka kot dohodka za izboljšanje položaja otrok v enostarševskih družinah in bolj pravično omogočanje otroškega dodatka mlajšim in mladoletnim otrokom: (Dremelj, P., Smolej, S. in drugi, 2013). Zaradi teh sprememb pa so se pri ugotavljanju denarne socialne pomoči spremenili tudi pponderji za dijake, ki določajo višino pravice in ki so tako postali enaki kot za druge mlajše otroke.

Slika 6: Število prejemkov in izplačana denarna sredstva za otroški dodatek, v obdobju 2008-2013

Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

V letih 2012 in 2013, sta se zmanjšala tako obseg izplačanih sredstev, kot tudi število prejemkov za otroški dodatek. Skupni znesek sredstev za otroške dodatke (OD) se je v letu 2012 v primerjavi z letom 2011 znižal za 15,1 odstotka, število staršev, ki so prejeli otroški dodatek pa za kar 23 %. Celoten obseg sredstev namenjen prejemnikom otroškega dodatka je v letu 2012 znašal 249.535.861 eurov (44.353.693 eurov manj kot leta 2011), povprečno število mesečnih prejemkov pa je bilo 283.361. Večina odločb za

otroški dodatek v letu 2012 je bila izdana pred uveljavitvijo ZUJF, in so pretežno ostale do nove odmere nespremenjene, zato naj bi imele omenjene spremembe, kot ugotavljajo (Trbanc, M., Meglič-Črnak; A. in drugi 2015), predvsem učinke ZUPJS, ki je poostrila pogoje za upravičenost. V letu 2013 se je število prejetih otroških dodatkov zmanjšalo še za 16,2 %, skupni znesek izplačanih pa za 11,3 %. Po naši oceni pa je na to zmanjšanje vplival predvsem ZUJF, ki je zmanjšal višino otroškega dodatka v 5. in 6. razredu ter ukinil upravičenost do otroškega dodatka v 7. in 8. razredu. Obseg sredstev v letu 2013 je bil glede na leto 2012 manjši še za 28.187.763 in je znašal 221.348.098, povprečno število mesečnih prejemkov pa je bilo 237.576. V letu 2013 je bil najnižji znesek prejetega otroškega dodatka 27,40 evrov, najvišji pa 137,2 eura. K zmanjšanju obsega OD v letih 2012 in 2013 po naši oceni nista prispevala le socialna zakonodaja sprejeta v letu 2012 (ZUJPS), ki je poostrila pogoje za upravičenost, kar pomeni sam način upoštevanja premoženja/dohodka vlagatelja, temveč tudi Zakon za uravnoteženje javnih financ, ki je kot rečeno ukinil oziroma zamrznil upravičenost do otroškega dodatka v 7. in 8. razredu in zmanjšal višino otroškega dodatka v 5. in 6. razredu.

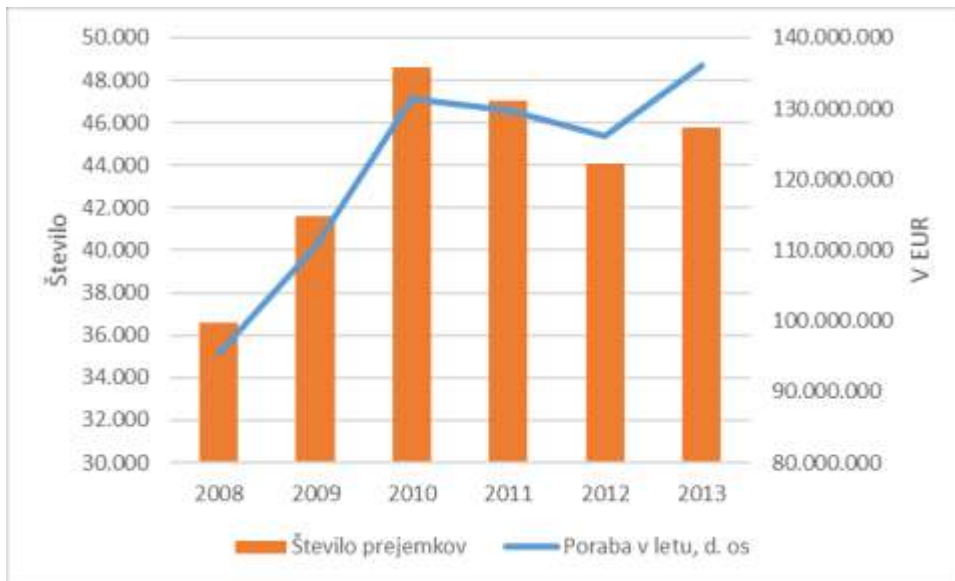
5.2 Denarna socialna pomoč

Denarna socialna pomoč je namenjena zadovoljevanju minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje. Posameznik je upravičen do denarne socialne pomoči (DSP), če dohodek na osebo ne dosega meje, ki je zakonsko predpisana in so hkrati tudi drugi z zakonom določeni pogoji izpolnjeni. ZSVarPre določa, da je do DSP upravičen tisti posameznik, ki si sam materialne varnosti začasno po merilih tega zakona ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati. Namen DSP je zagotavljanje sredstev za preživetje v višini, kot jo sicer določa veljavni zakon. Denarna socialna pomoč je odvisna od višine dohodkov, števila družinskih članov, premoženja, prihrankov ter zagotovljene oskrbe. Sama višina DSP je določena na podlagi osnovnega zneska minimalnega dohodka, ki pa se je z uvedbo različnih zakonov tudi temu primerno spreminjal. Višina osnovnega zneska minimalnega dohodka od avgusta 2015 dalje tako znaša 270,82 eura. Denarna socialna pomoč se dodeli za določen čas, odvisno od okoliščin, ki so podlaga za dodelitev in višino denarne socialne pomoči. Dodeli se lahko za obdobje od 1 do 3 mesecev, če je vloga vložena prvič. Od 1 do 6 mesecev se dodeli v primeru ponovne vloge (prejemanje denarne socialne pomoči brez presledkov), če so okoliščine, ki so podlaga za dodelitev in določitev denarne socialne pomoči, v času prve oziroma prejšnje in ponovne odločitve ostale nespremenjene. Za 1 leto pa se dodeli v primeru starosti nad 63 let za ženske in nad 65 let za moške, bolezni ali invalidnosti ali drugih okoliščin, kjer ni mogoče pričakovati izboljšanje socialnega položaja upravičenca. Trajno denarno pomoč pa prejme oseba, ki je trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo, ali je v starosti nad 63 let za ženske in nad 65 let za moške in ki je brez premoženja upoštevanega po ZUPJS ter ni v institucionalnem varstvu in družinski člani izpolnjujejo enake pogoje.

V letu 2012 se je skupno število izplačanih DSP znižalo za 6,3 %, obseg sredstev pa za 2,8 odstotka.

Ocenjujemo, da je vzrok za zmanjšanje tako števila, kot obsega sredstev namenjenih DSP v letu 2011 in 2012, sprememba socialne zakonodaje, ki pa ni vplivala samo na manjše število upravičenih do denarne socialne pomoči, pač pa predvsem na manjše število prošenj oz. prosilcev. Spremenjena socialna zakonodaje je za vse prejemnike DSP, ki imajo nepremičnino, določila, da lahko del nepremičnine v višini pomoči tudi odtuji v last RS, kar pomeni, da se je za to pomoč odločilo vse manj ljudi. Dodatni razlogi za zmanjšanje pa je po našem mnenju tudi v načinu upoštevanja premoženja vlagatelja, dohodkov (kot npr. otroškega dodatka oziroma različnih kombinacij dohodkov) in tudi drugi razlogi, na primer krivdni razlogi, ki so prišli v veljavo v letu 2012 (neprijava na Zavodu za zaposlovanje).

Slika 7: Število prejemkov in izplačana denarna sredstva za denarno socialno pomoč, v obdobju 2008-2013

Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

V letu 2013 se je skupno število denarnih prejemkov DSP ponovno povečalo za 2,8 %. Povečal pa se je tudi obseg sredstev za denarno socialno pomoč in sicer za 7,9 %, ter povprečni znesek prejemka za 3,9 %, na 248 evra. Ponovno povečanje števila in obsega sredstev DSP bi lahko bila posledica ponovne spremembe socialne zakonodaje v letu 2013³⁶. Sicer pa moramo poudariti, da je povečanje števila prejemnikov DSP lahko tudi posledica tega, da se je finančna situacija večjemu številu ljudi dejansko poslabšala. Med prejemniki DSP ne prevladujejo samo družine, ampak predvsem tudi samska gospodinjstva: (Trbanc, M., Meglič-Črnak; A. in drugi, 2015).

Po našem mnenju in mnenju zgoraj citiranih, je nova socialna zakonodaja (ZUPJS in ZSVarPre) vplivala tako na obseg izplačanih sredstev za denarno socialno pomoč, kot tudi na samo njihovo število.

5.3 Varstveni dodatek

Z novo socialno zakonodajo se je spremenila funkcija varstvenega dodatka. Z uveljavitvijo ZSVarPre (Zakon o socialno varstvenih prejemkih) je bil varstveni dodatek (VD) po Zakonu o varstvenem dodatku (Uradni list RS, št. 10/08) izločen iz sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja in prenesen med socialno varstvene prejemke oziroma v samostojno pravico iz javnih sredstev, s tem pa je postal socialno varstveni prejemek. Pred uveljavitvijo nove socialne zakonodaje je bil VD po predpisih, ki urejajo pokojninsko in invalidsko zavarovanje, mesečni denarni dodatek k pokojnini, nižji od mejnega zneska, ki se je priznal pod pogojem, da je uživalec pokojnine izpolnjeval dohodkovni in premoženjski cenzus.

³⁶ Namen popravkov socialne zakonodaje, ki predvideva tudi bolj realno upoštevanje dohodkov in premoženje posameznika, pa je bil prav ta, da bi omogočila tistim posameznikom, ki so bili prej diskriminirani večjo dostopnost do DSP (enostarševske družine in družine z več otroci). V dohodek družine se po spremembi naj ne bi več upošteval otroški dodatek, upošteval naj bi se tudi ugodnejši način upoštevanja dohodka od študentskega leta. Med premoženje pa naj ne bi več sodil tudi znesek, ki ga banke kot bančni kredit nakažejo na račun posameznika, če je to namenjeno izključno nakupu ali gradnji. Omilila pa je tudi pogoje glede obremenitve nepremičnine za dediče prejemnika DSP.

Osnovni namen VD je bil izboljšati materialno varnost upravičencev z najnižjimi pokojninami ugotavljajo (Trbanc, M., Meglič-Črnak; A. in drugi, 2015).

Okvir 2: Nova funkcija varstvenega dodatka

Z varstvenim dodatkom se po novi socialni zakonodaji (2012) upravičencem za čas prebivanja v RS zagotavljajo sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju, kot so na primer stroški z vzdrževanjem stanovanja in nadomeščanjem trajnih potrošnih dobrin, in niso stroški za zagotavljanje minimalnih življenjskih potreb. Varstveni dodatek je namenjen osebam, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere sami ne morejo vplivati. Do VD so po ZSVarPre upravičene osebe, ki so trajno nezaposljive ali trajno nezmožne za delo ali so starejše od 63 let ženske oziroma od 65 let moški in so upravičene do denarne socialne pomoči oziroma bi do nje lahko bile upravičene. Hkrati pa njihov lastni dohodek oziroma lastni dohodek družine, ugotovljen na način, kot velja za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči po tem zakonu, ne presega višino njihovega minimalnega dohodka oziroma seštevka minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine, ugotovljenega na način, kot velja za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči po tem zakonu. Poleg višine lastnega dohodka posameznika oziroma družine pa morajo izpolnjevati tudi še druge pogoje po tem zakonu (so državljani RS oziroma tujci z stalnim prebivališčem v RS). Do varstvenega dodatka je tako upravičena samska oseba, ki izpolnjuje druge z zakonom določene pogoje in njen mesečni dohodek ne presega (465,71 evra³⁷). 1.1.2012 dalje je ta pravica podvržena omejitvi dedovanja. Prejemnikom varstvenega dodatka v času življenja tega prejemka ne bo treba vračati. Prejemniki varstvenega dodatka, ki so lastniki nepremičnine, pa te v času prejemanja varstvenega dodatka ne smejo odtujiti (prodati, podariti,...) ali obremeniti. Višina premoženja, ki se deduje, se zmanjša za višino prejetega varstvenega dodatka, če pa dediči prejeta pomoč vrnejo, dedujejo celotno premoženje.

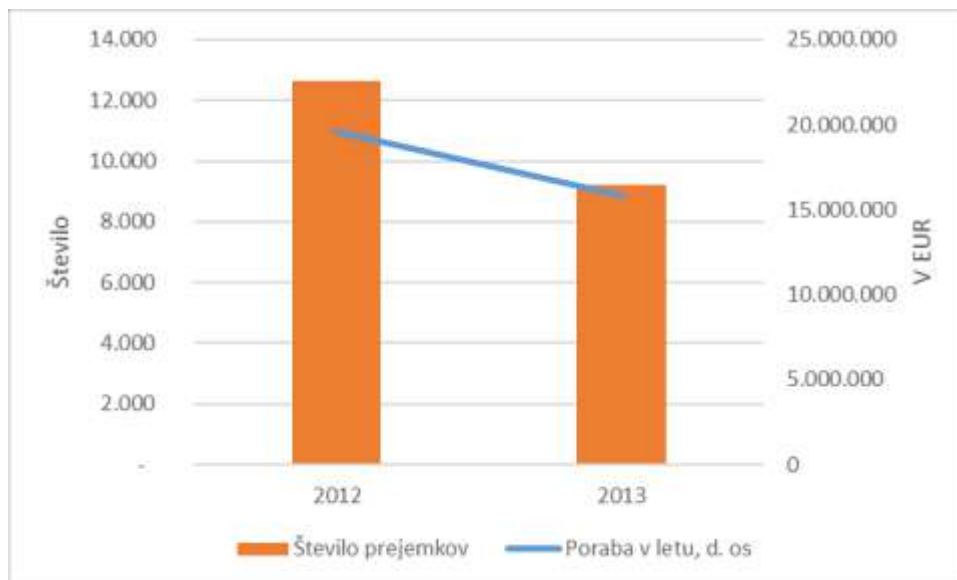
Število prejemkov varstvenega dodatka se je v letu 2012 precej zmanjšalo. Podatki ZPIZ kažejo, da je bilo v letu 2011 za izplačila varstvenih dodatkov namenjenih v povprečju 4.565.176 eurov na mesec. Za leto 2012 (začela veljati nova socialna zakonodaja), pa podatki kažejo močan upad sredstev za ta namen. V letu 2012 je bilo namreč za izplačila varstvenih dodatkov na mesec namenjenih v povprečju le 1.623.514 eurov. Sredstva, ki jih je izplačal ZPIZ v letu 2012 za akontacije varstvenih dodatkov, v to vsoto niso šteta; upoštevana so le izplačila na osnovi odločb, ki so jih izdali Centri za socialno delo. Razlika v povprečni mesečni višini izplačanih sredstev za varstvene dodatke med letoma 2011 in 2012 je 2.941.662 eurov, kar na letni ravni predstavlja zmanjšanje za 35.299.952 eurov. Ob koncu leta 2011 je varstveni dodatek k pokojnini prejelo 46.752 oseb. V letu 2012 pa je bilo na osnovi odločb Centrov za socialno delo na mesec povprečno 13.016 prejemnikov varstvenega dodatka. Število prejemnikov varstvenega dodatka se je tako v letu 2012 kar precej zmanjšalo in sicer za 73 % ugotavljajo v svoji analizi (Dremelj, P., Smolej, S., 2013). Razlogi za upad so različni, izhajajo pa predvsem iz nove umestitve in opredelitve VD. Med ključnimi spremembami, ki so vplivale na znižanje števila prejemnikov VD, so drugačni pogoji za upravičenost, upoštevanje večjega obsega dohodkov, prejemkov in premoženja in zaznamba prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine prejemnika v korist RS in omejitve pri dedovanju (Trbanc, M., Meglič-Črnak; A., 2015).

S spremembo socialne zakonodaje se je v letu 2013 nadaljevalo zmanjšanje števila prejemkov varstvenega dodatka. V letu 2013 se je število prejemkov varstvenega dodatka (VD) nadalje zmanjšalo, in sicer za 27,2 %, zmanjšal pa se je tudi obseg izplačanih sredstev za dodatek za 19,3 %. Povprečna

³⁷ Velja od 1.8.2014.

vrednost varstvenega dodatka se je v letu 2013 sicer nekoliko povečala iz 127,7 eura iz leta 2012 na 142,9 eura v letu 2013. Višina varstvenega dodatka je različna in je odvisna tudi od drugih dohodkov, ki jih ima posameznik oziroma družina.

Slika 8: Število prejemkov in izplačana denarna sredstva za varstveni dodatek, v letu 2012 in 2013

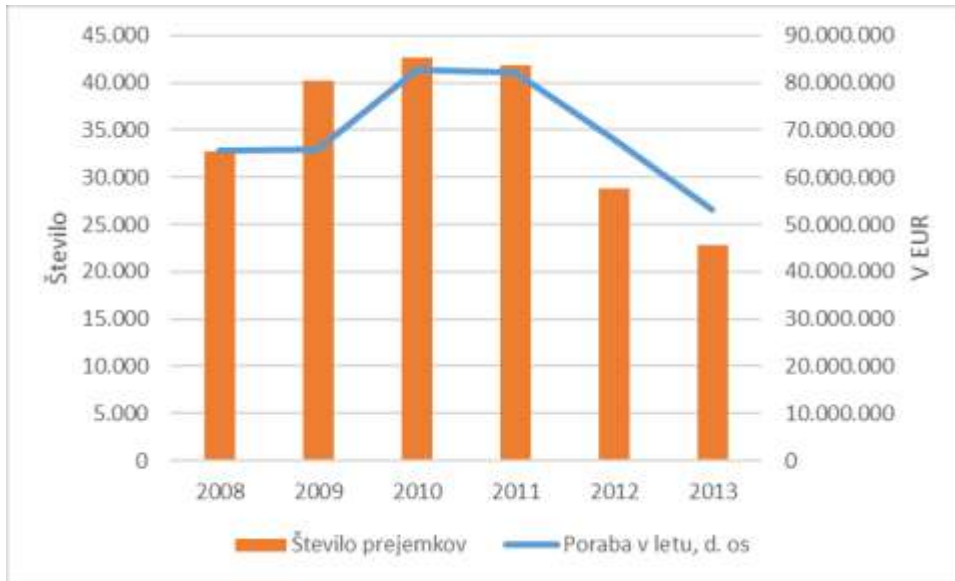
Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

Sistem denarne socialne pomoči in VD na podlagi takratne veljavne zakonodaje, tj. ZSVarPre in ZUPJS, je pokazal tudi nekatere slabosti: določbe ZSVarPre in ZUPJS, ki se nanašajo na osebe, premoženje in dohodke, se podvajajo in zaradi vštovanja otroškega dodatka v dohodek družine se je poslabšal predvsem materialni položaj enostarševskih družin ugotavljajo (Dremelj, P., Smolej, S. in drugi, 2013). Trend upadanja števila upravičencev do VD med starejšimi (66-80 let in še posebej 81 let in več) je zaskrbljujoč, saj ni povezan z manjšimi potrebami, ampak z odločitvami o neveljavljanju pravice (Trbanc, M., Meglič-Črnak; A. in drugi, 2015). Tudi po našem mnenju se je zaradi pogoja odtujitve premoženja upravičenca, v večini zmanjšalo število prosilcev VD v letu 2013, kot tudi že v letu 2012, ki se tako niso bili pripravljene odpovedati svoji nepremičnini.

5.4 Državna štipendija

Z ZUPJS so se spremenili tudi pogoji za upravičenost do državne štipendije. Pri sprejemanju ZUPJS je bila uvedena sprememba pri določitvi kroga upravičencev do otroškega dodatka, s tem pa so ostali upravičenci OD le še otroci do 18. leta starosti, saj so se pravice iz javnih sredstev za starejše od 18. leta zagotovile v sistemu državnih štipendij in prek drugih pravic iz javnih sredstev. Sredstva in meje za pridobitev državne štipendije za polnoletne so se močno povečale in je državna štipendija tako za njih postala še dostopnejša. Zaradi ukinitve štipendij za mladoletne je bila novost tudi uvedba razlikovanja višine otroškega dodatka glede na starost oziroma status dijaka, saj je bilo ugotovljeno, da imajo dijaki večje potrebe in višje stroške, povezane s preživljanjem, kot mlajši otroci (npr. prevozni stroški, neobstoje učbeniških skladov, stroški za prehrano). S sprejetjem novega Zakona o štipendiranju (Uradni list RS, št. 56/2013 - ZŠtip-1), ki ga je sprejel Državni zbor na svoji seji dne 20.6.2013, pa se ponovno uvaja pravica do državne štipendije za mladoletne dijake, v polovični višini, kot je predpisana za dijake in študente, starejše od 18. let, zato se temu ustrezno spreminja 23. člen ZUPJS, ki na novo določa lestvico za upravičenost do državne štipendije in njeno višino, saj se je izkazalo, da so bili pred tem mladoletni dijaki precej prikrajšani.

Slika 9: Število prejemkov in izplačana denarna sredstva za državno štipendijo, v obdobju 2008-2013

Vir: Zbirka denarnih prejemkov UMAR.

Neposredno je k samemu zmanjšanju tako števila kot tudi obsega izplačanih sredstev pripomogel ZUPJS tudi zato, ker je ukinil državne štipendije mladoletnim dijakom. Podatki o številu prejemkov državnih štipendij za leto 2012 kažejo, da se je skupno število denarnih prejemkov državne štipendije v letu 2012 znižalo kar za 31 %, obseg sredstev pa za dobrih 17 odstotkov. Tudi v letu 2013 se je nadaljevalo zmanjšanje tako števila (za 21 %) kot obsega izplačanih sredstev za državne štipendije za (22 %). Tako minimalni kot najvišji možni znesek državne štipendije sta se glede na leto 2011 precej povečala: v letu 2012 in 2013 je bil najmanjši znesek, ki so ga prejeli upravičenci državne štipendije 100 evrov, najvišji pa 393 evrov leta 2012, oziroma 395 evrov leta 2013. Ocenjujemo, da je vzrok za samo zmanjšanje tako števila kot obsega sredstev v načinu upoštevanja premoženja in dohodkov vlagatelja. Pri upoštevanju upravičenosti do državne štipendije, se namreč upoštevajo vsi dohodki in prejemki, razen tistih, ki so namenjeni kritju posebnih potreb. Hkrati pa se poleg dohodka upošteva tudi določeno premoženje.

6 SKLEPNE UGOTOVITVE

V obdobju 2008-2013 je na število in obseg izplačanih sredstev za denarne prejemke prebivalcem Slovenije vplivala tako kriza kot tudi vse zakonske spremembe, ki so se zgodile v tem času. Med večjimi, ki sta se začeli izvajati v letu 2012 sta bila Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev in Zakon o socialno varstvenih prejemkih, ki sta v sistem pravic vnesla številne novosti. Zakona sta znatno spremenila in v nekaterih primerih zaostрила pogoje upravičenosti do socialnih prejemkov. Sredi leta je bil sprejet še dodatni večji interventni zakon (Zakon za uravnoteženje javnih financ), ki je nekatere prejemke selektivno znižal ali zamrznil in jih tako ciljno usmeril na upravičence v nižjih dohodkovnih skupinah. Vse spremembe so bile uvedene z namenom večje transparentnosti in poenotenja ugotavljanja upravičenosti posilcev za pridobitev posamezne pravice, večje ciljnosti pomoči na prebivalstvo v najslabšem gmotnem položaju in znižanja izdatkov zaradi potrebne fiskalne konsolidacije. Skupni učinek vseh ukrepov je bil, da so se izdatki za nekatere prejemke in število denarnih prejemkov prebivalcem Slovenije v letu 2012 in 2013 znatno znižali. Konec leta je bila sprejeta tudi nova pokojninska zakonodaja, ki pa je imela učinke na gibanje števila denarnih prejemkov in obsega izplačanih izdatkov zanje za nekatere skupine prebivalcev šele od leta 2013 dalje. Od začetka krize pa vse do leta 2011 je namreč samo število kot tudi obseg izplačanih sredstev za denarne prejemke vedno naraščalo.

V obdobju 2008-2013 se je skupno število izplačanih denarnih prejemkov zmanjšalo za 2,6 %. V letu 2012 se je zmanjšalo tako število mesečnih, kot tudi enkratnih prejemkov. Prav tako pa tudi dohodkovno odvisnih in dohodkovno neodvisnih denarnih prejemkov. V tem letu je opazna predvsem povečana rast števila denarnih prejemkov pri skupni revni, kar je predvsem posledica nove socialne zakonodaje (varstveni dodatek je prešel mednje), saj se je nato leto kasneje njihovo število ponovno zmanjšalo. V letu 2012 se je zmanjšalo tudi število prejemkov za skupino kmetje, šolajoči in starši. Povečalo pa se je število prejemkov za brezposelne in bolne. Leta 2012 je poleg zmanjšanja števila prejemkov prišlo tudi do zmanjšanja obseg izplačanih sredstev za denarne prejemke (realno za 5,7 %), kar je prvič v obdobju krize, nadaljevalo pa se je tudi v letu 2013. V celotnem obdobju 2008-2013 se je obseg izplačanih sredstev realno povečal le za 0,3 %. V letu 2012 in 2013 se je nekoliko zmanjšal tudi delež sredstev v bruto domačem proizvodu, ki jih država namenja za te namene. V celotnem obdobju 2008-2013, ostaja večina sredstev namenjena mesečnim prejemkom (v strukturi predstavljajo okoli 97 %) ter dohodkovno neodvisnih (v strukturi predstavljajo okoli 90 %). V letih 2012 in 2013 se je zmanjšal tako obseg sredstev za dohodkovno neodvisne kot tudi obseg sredstev za dohodkovno odvisne denarne prejemke.

Starejši ljudje, katerih število se iz leta v leto povečuje, predstavljajo največji del celotnega prebivalstva Slovenije, veliko izmed njih pa jih živi v materialno prikrajšanih razmerah. Zaradi nekaterih sprememb v zakonodaji v obdobju krize se je njihov položaj celo še poslabšal (ukinjena je bila državna pokojnina, omejitev izplačila letnega dodatka in neuskajevanje pokojnin). Poslabšal pa se je tudi položaj nekaterih drugih skupin prebivalstva. Povečala se je namreč revščina med brezposelnimi, enočlanskimi družinami in starejšimi ženskami itd. Nadaljnji novi popravki različnih zakonov ter različne reforme so tako po mnenju strokovnjakov nujni, da lahko posamezne države poleg vzdržnosti javnih financ, zagotovijo tudi dostojno življenje vseh tem skupinam prebivalstva.

7 SEZNAM LITERATURE IN VIROV

1. Bontout, O., Lokajickova, T. (2013). Social Protection Budgets in the Crisis in the EU. Working Paper no. 1. Luxembourg: Publications Office of the European Commission. Pridobljeno na <http://www.europski-fondovi.eu> dne 13. 3. 2015.
2. Dremelj, P. in drugi. (28. februar 2013). Ocena učinkov izvajanja nove socialne zakonodaje. Ljubljana: Inštitut RS za socialno varstvo. Pridobljeno na <http://www.irssv.si> dne 13. 3. 2015.
3. Eichhorst, W., Dolls, M. in drugi. (december 2010). The Role of Social Protection as on Economic Stabiliser: Lessons from the Current Crisis. Pridobljeno na <http://www.iza.org> dne 13. 3. 2015.
4. Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije: <http://www.sklad-kadri.si>
5. Kersnik, M. (Ur.). (2006). Denarni prejemki prebivalcev v javnem financiranju Slovenije. Delovni zvezek 9/2006. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
6. Kersnik, M. (Ur.). (2008). Denarni prejemki prebivalcev v javnem financiranju Slovenije (2005, 2006 in 2007). Delovni zvezek 7/2008. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
7. Kersnik, M. (Ur.). (2010). Denarni prejemki prebivalcev v javnem financiranju Slovenije (2008, 2009). Delovni zvezek 4/2010. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
8. Letno poročilo 2013. (februar 2013). Ljubljana: Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.
9. Pensions at a Glance 2013. OECD and G 20 indicators. 2013 OECD Publishing. Pridobljeno na <http://www.oecd.org> dne 13. 3. 2015.
10. Pravilnik o dodeljevanju državnih štipendij, Uradni list RS, št. 45/2009.
11. Pravilnik o dodeljevanju državnih štipendij, Uradni list RS, št. 111/2013.
12. Pravilnik o dodeljevanju Zoisovih štipendij, Uradni list RS, št. 51/2008.
13. Pravilnik o dodeljevanju Zoisovih štipendij, Uradni list RS, št. 35/2014.
14. Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o dodeljevanju Zoisovih štipendij, Uradni list RS, št. 45/2009.
15. Social protection systems in the EU: Financing arrangements and the effectiveness and efficiency of resource allocation. (22. September 2014). Brussels: European Commission.
16. Trbanc, M., Meglič-Črnak, A. in drugi. (februar 2015). Socialni položaj v Sloveniji. Ljubljana: Inštitut RS za socialno varstvo. Pridobljeni na <http://www.irssv.si> dne 13.3.2015.
17. Zakon o dodatnih interventnih ukrepih za leto 2012, Uradni list RS, št. 110/2011.
18. Zakon o dopolnitvi Zakona o socialnem varstvu, Uradni list RS, št. 57/2012.
19. Zakon o interventnih ukrepih, Uradni list RS, št. 94/2010.

20. Zakon o interventnih ukrepih na področju trga dela in starševskega varstva, Uradni list RS, št. 63/2013.
21. Zakon o interventnih ukrepih zaradi gospodarske krize, Uradni list RS, št. 98/2009.
22. Zakon o izvrševanju proračunov RS za leti 2013 in 2014, Uradni list RS, št. 104/2012.
23. Zakon o izvrševanju proračunov RS za leti 2014 in 2015, Uradni list RS, št. 101/2013.
24. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju 2, Uradni list RS, št. 96/2012.
25. Zakon o posebnem dodatku za socialne ogrožene, Uradni list RS, št. 57/2009.
26. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o štipendiranju, Uradni list RS, št. 40/2009.
27. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju trga dela, Uradni list RS, št. 21/2013, št. 63/2013, št. 100/2013.
28. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakon o žrtvah vojnega nasilja, Uradni list RS, št. 72/2009.
29. Zakon o spremembi Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji, Uradni list RS, št. 71/2008.
30. Zakon o štipendiranju, Uradni list RS, št. 59/2007.
31. Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, Uradni list RS, št. 62/2010.
32. Zakon o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji, Uradni list RS, št. 114/2006.
33. Zakon o socialno varstvenih prejemkih, Uradni list RS, št. 61/2010.
34. Zakon o spremembi Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, Uradni list RS, št. 40/2011, št. 14/2013, št. 99/2013.
35. Zakon o spremembi Zakona o socialno varstvenih prejemkih, Uradni list RS, št. 40/2011, št. 14/2013, št. 99/2013.
36. Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, Uradni list RS, št. 26/2014.
37. Zakon o štipendiranju -1, Uradni list RS, št. 56/2013.
38. Zakon o varstvenem dodatku, Uradni list RS, št. 10/2008.
39. Zakon za uravnoteženje javnih financ, Uradni list RS, št. 40/2012.
40. Spletne strani več Centrov za socialno delo: Ljubljana Šiška, Ljubljana Moste Polje, Ljubljana Bežigrad.
41. Spletna stran MDDSZ. WWW mddsz.gov.si.

8 PRILOGA

Pregled vseh denarnih prejemkov po ciljnih skupinah in zakonov iz katerih izhajajo.

BOLNI:

NADOMESTILO PLAČE MED ZAČASNO ZADRŽANOSTJO OD DELA – BOLNIŠKA /Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju

BREZPOSELNI:

DELNO PLAČILO ZA IZGUBLJENI DOHODEK DRUŽINSKEMU POMOČNIKU (od 31. 7. 2004) /Zakon o socialnem varstvu

DENARNA POMOČ V ČASU VKLJUČITVE V PROGRAME IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA /Zakon o štipendiranju

DENARNA POMOČ ZA BREZPOSELNE /Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti

DENARNO NADOMESTILO ZA PRIMER BREZPOSELNOSTI /Zakon o urejanju trga dela

PLAČILO ZA OPRAVLJANJE JAVNIH DEL /Zakon o urejanju trga dela

INVALIDI:

DELNO NADOMESTILO (od 1.1.2013); prej DELNA INVALIDSKA POKOJNINA (od 1.1.2003); prej NADOMESTILO PLAČE ZARADI DELA S SKRAJŠANIM DELOVNIM ČASOM /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2

INVALIDNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2

INVALIDSKA POKOJNINA/Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2

NADOMESTILO ZA ČAS POKLICNE REHABILITACIJE (od 1.1.2003) prej NADOMESTILO ZA ČAS ČAKANJA IN ČAS POKLICNE

REHABILITACIJE /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2

NADOMESTILO ZA INVALIDNOST /Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb

NADOMESTILO ZA INVALIDNOST (od 1.1.2003); prej NADOMESTILO ZARADI MANJŠE PLAČE NA DRUGEM USTREZNEM DELU /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2

ZAČASNO NADOMESTILO (od 1.1.2003); prej NADOMESTILO PLAČE ZA ČAS ČAKANJA NA

RAZPOREDITEV/Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2

KMETJE:

KMEČKA POKOJNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2

PREŽIVNINA KMETOV/Zakon o preživninskem varstvu kmetov

OSEBE S POSEBNIMI ZASLUGAMI:

IZJEMNA POKOJNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2

REPUBLIŠKA PRIZNAVALNINA KULTURNIM DELAVCEM /Uredba o republiških priznavalninah na področju kulture

POTREBNI POMOČI DRUGEGA:

DENARNA SOCIALNA POMOČ - Dodatek za pomoč in postrežbo (od 1. 09. 2001) /Zakon o socialno varstvenih prejemkih

DODATEK ZA POMOČ IN POSTREŽBO/Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2

DODATEK ZA POMOČ IN POSTREŽBO/Zakon o vojnih invalidih

NADOMESTILO ZA INVALIDNOST - (dodatek za tujo nego in pomoč)/Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb

VARSTVENI DODATEK- Dodatek za pomoč in postrežbo (od 1.1.2012)/ Zakon o socialno varstvenih prejemkih

REVNI:

DENARNA SOCIALNA POMOČ (od 1. 09. 2001) / Zakon o socialno varstvenih prejemkih

IZREDNA DENARNA SOCIALNA POMOČ (od 1. 09. 2001) / Zakon o socialno varstvenih prejemkih

TRAJNA DENARNA SOCIALNA POMOČ (od 1. 09. 2001) / Zakon o socialno varstvenih prejemkih

VARSTVENI DODATEK (od 1.1.2012) / Zakon o socialno varstvenih prejemkih

STARŠI:

POMOČ OB ROJSTVU OTROKA (od 1.1. 2002), prej POMOČ PRI OPREMI NOVOROJENCA /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih-1

DELNO PLAČILO ZA IZGUBLJENI DOHODEK (od 1.1. 2003) /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih-1

DODATEK ZA NEGO OTROKA (od 1.5. 1996) /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih-1

DODATEK ZA VELIKO DRUŽINO (od 1.1. 2002) /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih-1

NADOMESTILO PLAČE ZA ČAS PORODNIŠKEGA DOPUSTA IN DOPUSTA ZA NEGO IN VARSTVO OTROKA ter (OČETOVSKO IN POSVOJITELJSKO NADOMESTILO) /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih-1

OČETOVSKO NADOMESTILO (od 1.1. 2002) /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih-1

OTROŠKI DODATEK (od 1.5. 1994); prej DRUŽBENA POMOČ OTROKOM /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih-1

POSVOJITELJSKO NADOMESTILO (od 1.1. 2002) /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih-1

STARŠEVSKI DODATEK (od 1.1. 2002) /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih-1

SVOJCI:

DRUŽINSKA INVALIDNINA /Zakon o vojnih invalidih

DRUŽINSKA POKOJNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju- 2

ODPRAVNINA ZA VDOVO ALI VDOVCA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju-2

OSKRBNINA ZA VDOVO ALI VDOVCA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2

POGREBNINA /Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona socialno varstvenih prejemkih

POSMRTNINA /Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih

POGREBNINA – POSEBNA /Zakon o vojnih veteranih

POSMRTNINA – POSEBNA /Zakon o vojnih invalidih

VDOVSKA POKOJNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2

ŠOLAJOČI:

DRŽAVNA ŠTIPENDIJA (od 1. 9. 2008); prej REPUBLIŠKA ŠTIPENDIJA /Zakon o štipendiranju -1
ZOISOVA ŠTIPENDIJA (ŠTIPENDIJA ZA NADARJENE) /Zakon o štipendiranju -1

UPOKOJENCI:

LETNI DODATEK, prej DODATEK ZA REKREACIJO UPOKOJENCEV (do 31.12.1999) /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2
ADMINISTRATIVNA POKOJNINA DELAVCEV ORGANOV ZA NOTRANJE ZADEVE / Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2
DELNA POKOJNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2
DODATEK K POKOJNINAM DELAVCEV ORGANOV ZA NOTRANJE ZADEVE / Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2
DODATEK K POKOJNINAM UPRAVIČENCEM DO POKOJNIN IZ DRUGIH REPUBLIK BIVŠE SFRJ /Zakon o zagotavljanju socialne varnosti slovenskim državljanom, ki so upravičeni do pokojnin iz drugih republik nekdanje SFRJ
IZJEMNA POKOJNINA RUDARJEV /Zakon o uvedbi pravice do izjemne pridobitve pokojnine za delavce v premogovnikih
NAJNIŽJA POKOJNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2
POKOJNINA POD UGODNEJŠIMI POGOJI ZA DELAVCE, KI SO DELALI Z AZBESTOM / Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2
POKOJNINA POD UGODNEJŠIMI POGOJI ZA SODNIKE IN SODNIKE ZA PREKRŠKE /Zakon o sodniški službi, Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o prekrških
POKOJNINA POD UGODNEJŠIMI POGOJI (tri leta prej) in PRIZNANJE POKOJNINSKE DOBE (dvojno štetje) ZA ŽRTVE VOJNEGA NASILJA /Zakon o žrtvah vojnega nasilja
POKOJNINA POSLANCEV IN FUNKCIONARJEV /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2
AKONTACIJA POKOJNIN, PRIZNANIH V REPUBLIKAH NEKDANJE SFRJ /Odlok o izplačilu akontacije pokojnin, ki so jih osebe s stalnim prebivališčem v RS uveljavile v drugih republikah SFRJ
PREDČASNA POKOJNINA ZA TERITORIALCE /Zakon o obrambi
STAROSTNA POKOJNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2
STAROSTNA POKOJNINA BREZ ZMANJŠANJA V POSEBNIH PRIMERIH, prej PREDČASNA POKOJNINA (do 31.12. 1999) /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2
VOJAŠKA POKOJNINA /Zakon o pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja bivših vojaških zavarovancev

VETERANI:

BORČEVSKA POKOJNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju -2
REPUBLIŠKA PRIZNAVALNINA /Zakon o republiških priznavalninah
VETERANSKI DODATEK /Zakon o vojnih veteranih

VOJNI INVALIDI:

DODATEK ZA POSEBNO INVALIDNOST /Zakon o vojnih invalidih
INVALIDNINA /Zakon o vojnih invalidih
INVALIDSKI DODATEK, DRUŽINSKI DODATEK /Zakon o vojnih invalidih

ŽRTVE VOJNEGA NASILJA:

DOŽIVLJENJSKA MESEČNA RENTA /Zakon o žrtvah vojnega nasilja